

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

РАМАЗОН ҲАЙИТИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Муборак Рамазон ҳайитининг халқимиз маънавий ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини эътиборга олиб, миллий-диний қадриятларимизни сақлаш ва улуғлаш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Рўза ҳайитини дам олиш куни деб эълон қилиш тўғрисида” 1992 йил 27 мартдаги ПФ-368-сон Фармониға мувофиқ:

1. Ўзбекистон мусулмонлари идораси Уламолар кенгашининг ҳайъати 2012 йилда Рамазон ҳайитининг биринчи куни 19 август якшанба кунига тўғри келиши ҳақида қарор қабул қилганини инобатга олиб, Ҳайит айёмини кенг нишонлаш мақсадида 2012 йил 20 август куни дам олиш куни сифатида белгилансин ва 19 август байрам кунига қўшилсин.

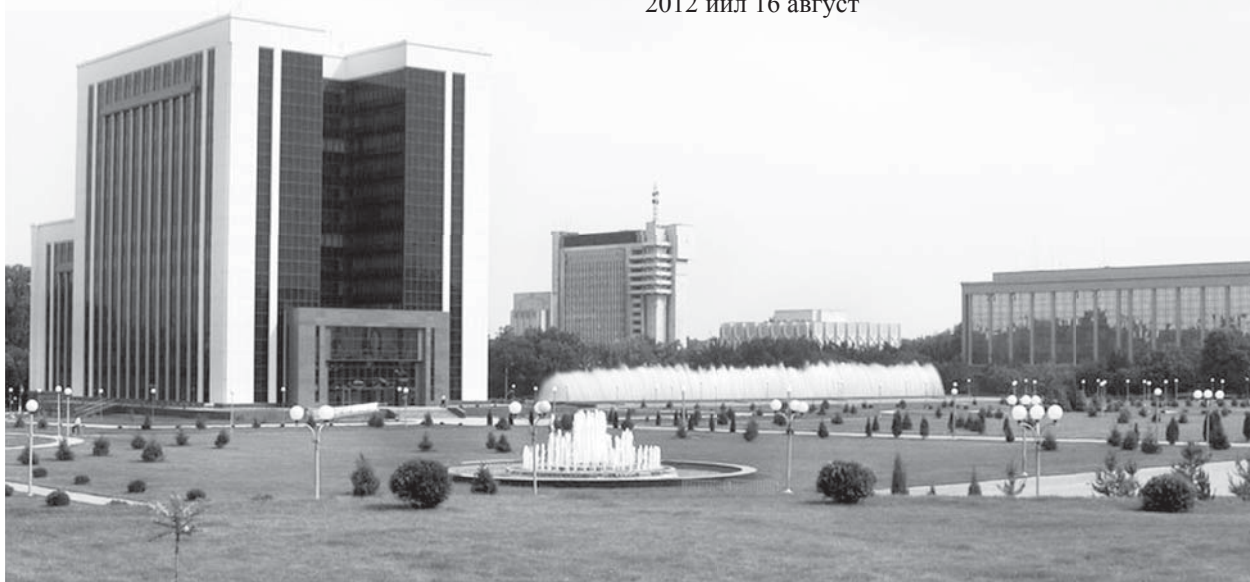
2. Республика “Нуроний”, “Маҳалла” жамғармалари, “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати, бошқа барча мутасадди идора ва жамоат ташкилотлари Рамазон ҳайитининг жойларда тартибли, юқори даражада ҳамда халқимизнинг миллий қадриятларига мос равишда ўтиши бўйича тегишли тадбирларни амалга оширсин.

3. Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва бошқа оммавий ахборот воситаларига Рамазон ҳайитини нишонлаш билан боғлиқ тадбирларни кенг ёритиш тавсия этилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. Каримов

Тошкент шаҳри,
2012 йил 16 август

ҲАЁ ҚАНДАЙ ЮЗАГА КЕЛАДИ?

* * *

Расули акрам (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саноати бўлсин) марҳамат қиладилар:
“Аллоҳ бир кимсага беш нарсани берди-ми, унга деб яна беш нарсани тайёрлаб қўйган бўлади:

- бир кишига шукр қилишни насиб этган бўлса, унга (неъматининг) янада зиёдасини ҳам тайёрлаган бўлади;
- дуо қилишни насиб этганми, демак, дуо-сининг қабулини тайёрлаб қўйибди;
- истиғфор айтишни берган бўлса, мағфиратини ҳам тайёрлаган бўлади;
- тавбани берибдими, қабулини ҳам тайёрлабди;
- садақа беришни насиб этган бўлса, қабул этилишини ҳам ҳозирлаб қўйган”.

* * *

Олимларнинг кўпчилиги айтади:
“Тафаккур беш хилдир ва булардан беш нарсга юзага келади:

- Аллоҳнинг оятларини тафаккур қилиш – бундан тавҳид ва собит имон юзага келади;
- Аллоҳ бахш этган неъматларни тафаккур қилиш – бундан муҳаббат (илоҳий ишқ) юзага келади;
- Аллоҳнинг ваъдасини тафаккур қилиш – бундан рағбат пайдо бўлади;
- Аллоҳнинг қайтаригини (илоҳий таҳдидни) тафаккур қилиш – бундан ҳайбат (Аллоҳдан қўрқув) пайдо бўлади;
- Аллоҳнинг шунча фазлу эҳсонига қарамай, бандаликни адо этишдаги камчиликларини тафаккур қилиш – бундан ҳаё юзага келади”.

«HIDOYAT»

Ойлик диний-маърифий,
илмий-адабий нашр

Муассис

Ўзбекистон муслмонлари идораси

Бош муҳаррир

Нуруллоҳ МУҲАММАД РАУФХОН

Тахрир хайъати

Усмонхон АЛИМОВ
Абдулазиз МАНСУР
Абдураззоқ ЮНУС
Ортиқбек ЮСУПОВ
Анвар ТУРСУН
Аҳад ҲАСАНОВ
Зоҳиджон ИСЛОМОВ
Абдулҳамид ТУРСУН
Ҳайдархон ЙЎЛДОШХЎЖАЕВ
Баҳодир КАРИМОВ
Эркин МАЛИК
Муҳаммад Шариф ЖУМАН
Исомиддин ОЛИМОВ
Абдул Жалил ХЎЖАМ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Мухтарама УЛУҒОВА

Муқова

«Voris Design» маркази билан
хамкорликда тайёрланди.

Бадий муҳаррир

Ҳайруллоҳ ҚУДРАТУЛЛОҲ ўғли

Саҳифаловчи

Баҳром ИКРОМОВ

Матни

Раҳима КАРИМЖОН кизи
терди.

Манзилимиз

100002, Тошкент шаҳри
Заркайнар 18-берк кўча 47^а-уй;
Тел: 240-05-19, 227-34-30.
Интернет сайтимиз: www.hidoyat.uz
Интернет почтаимиз: m-nashr@yandex.ru
Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва
ахборот агентлигида рўйхатга олинган.
Гувоҳнома рақами 0177.

Босишга 2012 йил 21 августда рухсат берилди.
Босмахонага 2012 йил 22 августда топширилди.
Қоғоз бичими 60x841/8. Адади 47.600 нусха.
2548-сон буюртма. «Sharq» нашриёт-мағбаа
акциядорлик компаниясида босилди. Тош-
кент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Қўлёзмалар қайтарилмайдими.

Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан
фарқ қилиши мумкин. Келтирилган иқтибос ва
рақамлар учун муаллиф масъул. Хат юборилгани-
да исмлар тўлиқ, манзил аниқ ёзилсин. Мақолалар
қўчириб босилса ёки иқтибос олинса, «Ҳидоят»дан
олингани кўрсатилиши шарт.

МУНДАРИЖА

Дастуриламал	
Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори Рамазон ҳайитини нишонлаш тўғрисида...	1
Таянч нуқта	
Ҳаё қандай юзага келади?	2
Насиҳат	
Саховатлининг топадиганлари	5
Қутлов	
Усмонхон АЛИМОВ Рамазон ҳайитингиз қутлуғ бўлсин	6
Рамазон шукуҳи	
Шайх Абдулазиз МАНСУР Чин тавба қилинса, гуноҳлар кечирилади	10
Мазҳабимизни ўрганамиз	
Бурҳонуддин МАРҒИНОНИЙ Закотга доир масалалар	12
Халқона ўғитлар	
Момоларимиз айтади... ..	13
Олисларга сайҳат	
Малайзия Федерацияси	14
Мустаҳкам оила йили	
Қутлибека РАҲИМБОЕВА Халқнинг гулсўзли китоби	17
Журналхон илҳоми	
Назирқул ХОЛИҚОВ Тўртликлар	19
Ёмонликдан қайтариш	
Сурайё МУРОДЖОН қизи Мажбурликми ёки баҳона	24
Шеърят	
Сафар БАРНОЕВ Ибодат	26
Мутолаа	
Эркин ҚУДРАТОВ Навойни англаш учун	28
Ибратли ҳикоялар	
Рауф Раҳим БАХМАЛИЙ Еттинчи бекат	29
Маълумотхона	
Конгресс кутубхонаси	30
Атамалар атрофида	
Одилхон ИСМОЙЛОВ Абодила кимлар?	31
Ривоятлар	
Қутлуғ дуо	32

Тафсир

ФИТНА УЛКАН
ГУНОҲДИР

4

Мўминлар орасида иғво, фитна уруғларини сочиб, одамларни соғлом эътиқодидан чалғитиш ва турли макру ҳийлалар билан ёмонликка чорлаш улкан гуноҳдир.

Тарих сабоқлари

Пошшахон ЭШОНХОН

ЖОЗИЯ

(розияллоҳу анҳо)

Шундан сўнг Жозиянинг кўнгли таскин топди, эри Имрондан сандик топиб келишини илтимос қилди. Жозия болани сандикқа солиб, сув кирмайдиган қилиб маҳкамлади ва Нил дарёсига ташлади.

8

Мазҳабимизни ўрганамиз

Бурҳонуддин МАРҒИНОНИЙ

ЗАКОТГА ДОИР
МАСАЛАЛАР

12

“Беркитилган ва топилишига умид бўлмаган молда закот йўқдир”. Чунки закот вожиб бўлишининг сабаби ўсувчи молдир. Яна, молнинг эгаси унинг тасарруфига қодир бўлсагина молда ўсиш бўлади.

Хабарлар

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Мансурнинг ихтироси

Фаластиннинг Ғазо минтақасида яшовчи Мансур Қассос электр қуввати билан юрадиган автомашина ихтиро қилди. Яшил майдонда секин юрадиган қурилмага ўхшаш автоуловни Қассос олтмиш кун мобайнида турли эҳтиёт қисмлардан йиққан.

23

ФИТНА УЛКАН

وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ
وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ
آمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا وَاذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ
قَلِيلًا فَكَثَرَكُمْ وَاَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ (86)

“(Одамларни) кўрқитиш, Аллоҳга имон келтирганларни Унинг йўлидан тўсиш, уни мақсадида ҳар кўчада ўтирмангиз! Озчилик эканингизда, (Унинг) кўпайтирганини эслангиз ва (ўтган) бузғунчиларнинг оқибати қандай бўлганига (бир) боқингиз!” (Аъроф, 86).

Ушбу ва бундан олдинги оятларда Шуайб пайғамбарнинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) умматларига, яъни Мадян қабиласи аҳлига айтилган бир неча насихатлар бор. Шуайб пайғамбар ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) Мусо пайғамбардан ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) олдин ўтганлар, насаблари икки отадан кейин Иброҳим пайғамбарнинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) Мадян исмли ўғилларига уланади. Оналари Лут пайғамбарнинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) қизлари бўлган.

Оятда одамлар ҳақ йўлни топишларида уларга тўсқинлик қилишнинг хатарли экани баён этилади. Шуайб пайғамбарга ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) имон келтирмаганлар ҳар хил йўллар билан бошқаларнинг ҳам ҳақ динга эргаштишларига тўсқинлик қилишарди. Имом Заҳҳок айтади: «Шуайб пайғамбарнинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) Аллоҳ таолодан қўрққанидан йиғлай-йиғлай кўзлари кўрмай қолган. Қавмига чиройли муомала қилгани учун у зот “Пайғамбарлар хатиби” деган ном олганлар. Қавми ҳақ диндан юз ўгириш билан бирга тарози ва ўлчовларда алдаб, кишилар ҳақиқага хиёнат қилишган”.

Шуайб пайғамбар ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) бузғунчи, хиёнаткор қавмининг ишини Аллоҳ таолога ҳавола этгач, қаттиқ зилзила бўлиб, натижада уларни ер ютади. “Бас, уларни мудҳиш зилзила тутди. Натижада ўз жойларида ўтирганларича ер билан яксон бўлдилар” (Аъроф, 91).

Биз “Ҳар кўчада ўтирманг...”, деб таржима қилган оятнинг икки хил тафсири бўлиб, биринчиси, инсонлар юра диган йўлларда ўтириб олишдир. Ривоятларга кўра, бузғунчи кимсалар йўлларда ўтириб олиб, Шуайб пайғамбарга ^(у зотга Аллоҳнинг саломини бўлсин) имон келтирганларни кўрқитишга ҳаракат қилишарди. Иккинчиси, дин кўрсатмаларидан бўлган ҳар бир нарсага “сирот”, дейилади. Унга тўсқинлик қилиш эса ёмондир. Имом Замахшарий ушбу оятни “шайтонга эргашманглар” мазмунида тафсир қилган. Боғийлик, қароқчи йўлтўсарлик, кўрқитиш, ваҳима солиш динимиз ҳукмларига зид ишлардир. Шунингдек, мўминлар орасида иғво, фитна уруғларини сочиб, одамларни соғлом эътиқодидан чалғитиш ва турли макру

ГУНОҲДИР

ҳийлалар билан ёмонликка чорлаш улкан гуноҳдир. Мунофиқлар одамлар Шуайб пайғамбарнинг (у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) насихатларини тингламасин, деган мақсадда шу динни қабул қилсанг, бошингга бир бало ёғилади, деб кўнгиллариغا кўрқув солиб, уларни ҳидоятдан қайтаришга ҳаракат қилишган.

Чўчитиш ва зулм билан кишилар эътиқодига жиддий зарар етади. Аллоҳ таоло бандаларни шу каби разил иллатдан огоҳлантириб, олдинги бузғунчиларнинг оқибати қандай яқун топганини эслатади. Нух (у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) ва ундан кейин Од ва Самуд қавмларининг қай тарзда балога йўлиққанлари Қуръони каримда очик баён қилинган.

Аллоҳ таоло бизларга ато этган неъматларнинг кўплигини, гўзаллигини тафаккур қилсак, имонимиз қувватланади ва хато ишлардан тийилишимиз осон кечади.

“Рухул баён” тафсирида шайтонга ўхшаб одамларни ҳақдан қайтариш, чўчитиш, васвасага солиш ёмондир, дейилади. Дин душманлари эса доим эл орасида тафриқа келтириб чиқариш пайида бўлишади. Шунда ҳам ғаразли мақсадларига етишолмаса, уларни диндан қайтаришга ҳаракат қилишади. Ҳийла ишлатиб, саросимага солиш билан инсонларни чалғитишади ва ўзларининг кўпорувчилик каби фасод ишларини амалга оширади. Бундай қора ишлари учун охиратда қандай азоблар тайин эканини, афсус, ўйлаб кўришмайди.

*Имом Насафий ва Фахриддин
Розий тафсирилари асосида*

Абдувоҳид ЎРОЗОВ
тайёрлади.

* * *

Ҳазрат Пайғамбаримиздан (у зотга Аллоҳнинг саломи ва саломи бўлсин) ривоят қилинади:

“Беш нарсага нописанд бўлган одам беш нарсани йўқотади:

- олимларга нописанд бўлган динини йўқотади;
- бошқарувчиларга нописанд бўлган дунёсини йўқотади;
- кўшниларига нописанд бўлган фойдаларини йўқотади;
- қариндошларига нописанд одам уларнинг севгисини йўқотади;
- оила аъзоларига нописанд киши хузур-ҳаловатини йўқотади”.

САХОВАТЛИНИНГ ТОПАДИГАНЛАРИ

* * *

- Яҳё ибн Муоз Розий айтади:
“– кўп тўйганнинг гўшти мўл бўлади;
- гўшти мўл одамнинг шаҳвати мўл бўлади;
- шаҳвати кўпнинг гуноҳлари кўп бўлади;
- гуноҳлари кўпнинг қалби қаттиқлашади;
- қалби қаттиқлашган одам алдамчи дунё неъматларига, зийнатларига шўнғийди”.

* * *

Сарвари олам (у зотга Аллоҳнинг саломи ва саломи бўлсин) айтадилар:

“Мол-мулк йиғишга муккадан кетишда беш нарса бор:

- бу йўлдаги машаққатларга бардош бериш;
- мол-дунё билан машғул бўлар экан, Аллоҳнинг зикридан қолиш;
- молим талон-тарож қилинади ё ўғирланади деб кўрқиш;
- хасис номини олиш;
- мол йиғиш дардига тушиб, солихлардан айрилиш.

Мол-мулкни тарқатиш (саховат)да ҳам беш нарса бор:

- уни талаб этишдан кўнгилининг холи (хотиржам) бўлиши;
- уни муҳофаза қилиш ташвишидан қутулиб, Аллоҳни зикр этишга вақт топиш;
- унинг таланиши ва ўғирланишидан ташвиш тортмаслик;
- сахий дея ном қозониш;
- мол-дунё ташвишидан қутулиш туфайли солихлар (яхши инсонлар) суҳбатида бўлиш”.

Абдуллоҳ МУРОД
тайёрлади.

Усмонхон АЛИМОВ,
Ўзбекистон мусулмонлари
идораси раиси, муфтий

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим. Муҳтарам юртдошлар, Ўзбекистон мусулмонлари идораси номидан Сизларни улуғ айём – Рамазон ҳайити билан чин қалбдан, самимий муборақбод этамиз. Ушбу қутлуғ байрамнинг файзу баракоти қалбларимиз ва хонадонларимизни мунаввар ва хушнуд айласин.

РАМАЗОН ҲАЙИТИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН!

Мустақиллик шарофати, Аллоҳнинг инояти ила Муборақ Рамазон ҳайити, мана, йигирма бир йилдан бери, юртимизда эмин-эркин ва катта шодиёналик билан мўътабар байрам сифатида нишонланмоқда. Эрта тонгдан жоме масжидларига йўл олган юртдошларимиз ихлос билан ҳайит намозини адо этадилар, юртимиз тинчлиги, осмонимиз мусаффолиги ва турмушимиз фаровонлигини Аллоҳдан сўраб, эзгу дуолар қиладилар. Ҳайит намозидан сўнг ота-оналар, табаррук ёшдаги қариялар зиёрат қилинади, беморларнинг ҳолидан хабар олинади, меҳру мурувватга муҳтож кишиларга эътибор кўрсатилиб, уларга қувонч улашилади.

Яқунига етаётган раҳмат ва мағфират оёи – Рамазони шариф мустақил юртимиз учун ҳар қачонгидан ҳам файзли, баракотли бўлди. Бу ойда барчаларимиз эмин-эркин рўзаларни тутиш, икки мингдан ортиқ масжидларимизда таровеҳ намозларини ўқиш, Қуръон хатмларини амалга ошириш, элимиз фаровонлиги, мустақил юртимиз тараққиётини тилаб дуои хайрлар қилиш бахтига мушарраф бўлдик. Бу шарофатли ойда қилган ибодатларимиз, тавбатазарруларимиз қалбларимиздаги ғуборларни ювди, ихлосимизни оширди, нафсимизни жиловлашга, янада саховатли бўлишга, ёмонликлардан тийилиб, фақат ўзимиз учун эмас, ўзгалар учун ҳам фидойи ва камарбаста бўлишга, эзгу амалларимизни кўпайтиришга ўргатди. Мўмин-мусулмонларимиз муборақ Рамазон оёи давомида “Ким бир кишига енгиллик яратиб берса, Аллоҳ унга қиёматда енгиллик беради” деган ҳадиси шарифга амал қилиб, эҳтиёжманд, боқувчисини йўқотган оилаларга, ёши улуғ кексалар ва фахрийларимизга ҳурмат-эҳтиром, меҳр-мурувват, саховат кўрсатдилар.

Мухтарам мўмин-мусулмонлар, энди эса, ушбу саховатпешаликни сақлаб қолиб, меҳроқибат, қаноат ва шукроналик, ўзаро ҳурмат ва ҳамжихатлик хислатларини янада кучайтиришда давом этайлик, ғаразли ишлардан, ёмонликлардан йироқ бўлиб, мустақиллик неъматини ҳамда ушбу мунаввар кунларнинг шукронасини қилиб, яхшилик, эзгу ишларни кўпроқ бажариш ҳаёт тарзимиз, доимий одатимизга айлансин.

Ушбу саодатли кунларда оилаларимизнинг маънавий камолоти, фаровонлиги, фарзандлар бахт-саодати, уларнинг ҳар томонлама етуқ, одоб-ахлоқли, Ватани, халқи, дину диёнатига содиқ инсонлар бўлиб камол топишини сўраб, дуои хайрлар қилайлик. Зеро, жорий йилнинг юртимизда “Мустаҳкам оила йили” деб эълон қилиниши замирида юртнинг осойишталиги мужассамдир. Оила соғлом экан – мамлакат барқарордир. Фарзандлари билимли, имонли, меҳроқибатли, дунё таниган, юртга фидойи бўлган оила қасри ҳеч қачон бузилмайди.

Азиз юртдошлар, тақдиримиз, бахтимиз, эркин ва обод Ватанимиз мустақиллигининг 21 йиллиги тантаналари ва шодиёналари арафасида мўътабар ва қадрли байрам Рамазон ҳайитини нишонлаш барчамиз учун ғурур ва ифтихор туйғуларини бахшида этади.

Ушбу кутлуғ айёмда диний ва миллий қадриятларимизнинг ҳаётий кучини тиклаш, ибодатларимизни эмин-эркин адо этишимиз учун давлатимиз томонидан барча қулайликлар, зарур шароитлар яратиб берилганини, жаҳон илму фани, маданияти ва ислом таълимоти ривожига улкан ҳисса қўшган ўнлаб алломаларимизнинг илмий мерослари ва қадамжолари тикланганини алоҳида мамнуният билан таъкидламоқчиман.

Зеро, халқимиз асрий орзулари ушалган ушбу шодиёна кунларга осонликча етиб келганимиз йўқ. Неча йиллар мобайнида халқимиз миллий-диний анъаналари, эътиқодидан бебаҳра бўлди, ҳақ-ҳуқуқлари топталди.

Мустақиллик шарофати туфайли муқаддас юртимиз замини азал-азалдан улуғ алломалар, азиз-авлиёлар ватани бўлиб келганини юртдошларимиз ва халқаро жамоатчилик ўртасида кенг тарғиб қилиш, ёш авлод қалбида миллий ғурур ва ифтихор туйғуларини камол топтириш бахтига мушарраф бўлди.

Мустақиллик йилларида Самарқанддаги Имом Бухорий ва Шоҳизинда зиёратгоҳлари, Бухородаги Абдулҳолиқ Ғиждувоний ва Баҳоуддин Нақшбанд мажмуалари, Сурхондарёдаги Имом Термизий ва Ҳақим Термизий мақбаралари, Қарши шаҳридаги Кўкғумбаз ва Одина масжидлари, Тошкентдаги ҳазрати

Имом мажмуаси каби ўнлаб муқаддас қадамжолар маънавий-руҳий ва ахлоқий тарбиянинг таъсирчан марказлари сифатида қайтадан чирой очди. Ушбу зиёратгоҳлар бугунги кунда юртдошларимизни боболар қолдирган бой маънавий меросдан баҳраманд бўлишга, уларнинг ишларидан ибрат олишга, улар билан фахрланишга, айниқса, ёшларимизни аجدодларга муносиб ворис бўлишга, уларнинг яратувчанлик фаолиятини давом эттиришга даъват этиб келмоқда.

Хурматли юртдошлар, Рамазон ҳайити шодлик ва хуррамлик айёми, бу кунларга соғ-омон етказгани учун Аллоҳ таолога ҳамду сано айтиб, ўзаро меҳр-оқибатли, хусни муомалада бўлайлик, гина-кудуратни унутиб, ҳайит шарофати туфайли бир-биримизга қучоқ очайлик. Муборак ҳайит кунларини халқимизга хос меҳр-мурувват, бағрикенглик ва саховат билан ўтказайлик.

Рамазон ҳайити арафасида улуғ айём билан муҳтарам Президентимизни, барча юртдошларимизни чин дилдан, самимий муборакбод этамиз. Мустақил Ватанимиз истиқболи порлоқ, тинчлиги ва осойишталиги бардавом, халқимиз фаровонлиги янада зиёда бўлишини Аллоҳ таолодан сўраб қоламиз.

Рамазон ҳайитингиз муборак бўлсин, азизлар!

Куръони каримда пайгамбар Мусо ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) ва унинг онаси Жозия ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) ҳақидаги кўп воқеалар зикр қилинган. Бу аёл ҳазрат Ёқубнинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) ўғилларидан бири Ловий наслидандир. Қуртубий тафсирида Жозиянинг шажарасини Саълабийдан Лавҳо бинти Ҳонд ибн Лаво ибн Яъқуб деб ривоят қилади.

Қахрамонимиз ҳаёти ҳақида Куръони карим оятлари ва тафсир китобларида тўлиқ маълумот берилган эмас, бироқ унинг сабру қаноати ва Раббисига итоати ҳақида ёрқин далиллар келтирилган. Аллоҳ таоло пайгамбарининг онасига илҳом орқали баъзи нарсаларни билдирган.

Ўша даврда Миср фиръавни кибр ва тугёнга кетиб, ўзини “Улуғ Аллоҳ” деб эълон қилган ва вазири Хомон билан Бани Исроил халқига қаттиқ азоб берган. Зулмни ўзига ва бандаларига ҳам ҳаром қилган Аллоҳ бу нобакорни ёвузликдан тўхтатиш ва уни огоҳлантириш учун пайгамбар юборади.

Кунларнинг бирида Фиръавн туш кўради. Тушида Нил дарёси ҳавога чиқиб, яна қайтиб тушади ва ҳамма ёқни сув босади. Кейинги тушида осмондан икки тут дарахти тушиб, атрофдаги уйларни вайрон қилади. Учинчи кўрган тушида эса Байтул Мақдис тарафдан бир ўт пайдо бўлиб, ҳамма уйларни куйдиради, аммо Бани Исроилга ҳеч зарар бермайди. Фиръавн барча таъбирчи, сеҳрчи ва коҳинларни йиғиб, тушининг таъбирини сўрайди. Улар: “Бани Исроилдан бир ўғил туғилади, у сенинг мулкингни хароб, салтанатингни барбод қилади”, дейишади. Бу сўзни эшитиб, Фиръавн дарҳол Бани Исроил аёлларининг ҳар бирига қибтийлардан бир аёл ва кўлида ханжар тутган соқчиларни ёллайди. Яна у Бани Исроил аёлларининг барчасини жамлаб, текшириб, янги туққанларини аниқлашни

буюради. Ўша вақтда Жозия ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) ҳам Мусога ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) хомиладор эди. Бир йилча олдин Мусонинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) онаси ҳеч бир таҳдидсиз акаси Ҳорунни ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) дунёга келтирганди.

Кенжа фарзандининг дунёга келиши эса, Бани Исроилда туғилаётган барча гўдаклар аёвсиз сўйилаётган қора кунларга тўғри келди. Бундан Жозиянинг қалби ғамга тўлди.

У Фиръавн зулмидан саросимага тушган, боласидан ажраб қолишдан кўрқиб, тинмай Аллоҳ таолодан паноҳ сўрарди. Аллоҳ таоло унинг илтижоларини эшитиб, ваҳий илҳом қилди:

«Биз Мусонинг онасига ваҳий қилдикки: “Уни эмизавер. Бас, агар (уни ўлдириб кетишларидан) кўрқсанг, уни дарёга ташлагин ва кўрқмагин ҳам, қайгурмагин ҳам. Зеро, Биз уни сенга қайтарувчи ва уни пайгамбарлардан қилувчидирмиз”» (Қасас, 7).

Фиръавн ва унинг лашкарлари нафс-ҳавога берилиб, чақалокларни сўйишдан ташқари жуда катта гуноҳларни ҳам қилдилар. Уларни бундай разил ишга ундаган нарса мол-мулк ва салтанатларидан айрилиб қолиш кўрқуви эди. Ана шундай машъум ҳолатда фарзандидан жудо бўлишдан кўрққан онани Аллоҳ таоло сабрли ва хотиржам бўлишга чақирди ва фарзанди Мусони асраб-авайлаб, тез кунда бағрига қайтариб, кўнглини шод қилиш ҳабарини берди: **“Уни (Мусони) сандикқа со-**

ЖОЗИЯ

(розияллоху анҳо)

либ, дарёга ташлагин, бас, уни дарё (тўлқини) соҳилга отсин! (Шунда) уни Менинг ҳам, унинг ҳам душмани (Фиръавн, яъни жориялари) тутиб олур...” (Тоҳо, 39).

Шундан сўнг Жозиянинг кўнгли таскин топди, эри Имрондан сандиқ топиб келишини илтимос қилди. Жозия болани сандиққа солиб, сув кирмайдиган қилиб маҳкамлади ва Нил дарёсига ташлади. Аллоҳ таоло жигарпорасини дарёга ташлаган онанинг қалбига хотиржамлик солди: **“Мусо онасининг қалби (ташвишдан) фориғ бўлди. Агар Биз («Мусони ўзингга қайтарурмиз», деган ваъдамиз)га ишонувчилардан бўлиши учун унинг кўнглини хотиржам қилмаганимизда, албатта, у (ўз ўғли экани)ни фош қилиб қўйган бўлур эди”** (Қасас, 10).

Жозия кизи Марямга сандиқни кузатишни буюрди. Марям дарё ёқалаб Фиръавн қасригача борди ва ҳодисани четдан туриб кузатди. Фиръавн қасрига Нил дарёсидан бир ариқ оқиб кирганди. Сандиқ шу ариқдан тўғри Фиръавн хонадонига кириб борди. Фиръавннинг аёли Осиё келиб, оҳиста қўлини сандиққа чўзди, уни олиб, қопқоғини очди ва офтоб юзли гўдакка кўзи тушди. Чақалокни кўриши билан меҳри товланди, чунки Аллоҳ таоло болани ёқимтой қилиб қўйган эди. **“(Эй, Мусо! Барчага суюкли бўлишинг) ва Менинг кўз ўнгимда (ҳимоямда) ўсишинг учун сенга Ўз томонидан муҳаббат (жозиб)а ташладим”** (Тоҳо, 39).

Шу чокқача Фиръавн Бани Исроилдан ўша йили туғилган чақалокларни ўлдиртирган эди. Гўдакни кўрибқ мунажжимлар айтган ўғил шу бўлса керак, деб уни ўлдиришга қасд қилди. **«Фиръавннинг хотини (унга): “(Бу бола) мен учун ҳам, сен учун ҳам кўз қувончидир. Уни ўлдирмангиз! Шоядки, унинг бизларга нафи тегса ёки уни фарзанд қилиб олсак”, деди. Ваҳоланки, улар (ҳақиқатни) сезмас эдилар»** (Қасас, 9).

Фиръавн хотинининг гапига кириб, гўдакни ўлдирмай, саройда қолдиришга рухсат берди.

Воқеани зимдан кузатиб турган Марям бориб, онаси Жозияни огоҳлантиради. Муштипар она ўғли соғ-омон эканини билгач, хотиржам бўлиб Аллоҳга ҳамд айтди.

Шу тариқа Мусо Фиръавн хонадонига қолди. Бу Аллоҳ таолонинг: **“Зеро, Биз уни сенга қайтарувчимиз”** (Қасас, 7) деган ваъдаси эди. Шунингдек, Аллоҳ: **«Биз олдиндан (Мусога барча) эмизувчи аёлларни тақикладик (у ҳеч бир аёлни эммади)»** (Қасас, 12) деб марҳамат қилганди. Бу ҳикматда гўдакни ўз онасига қайтариш ирода қилинган эди. Шу зайл саккиз кун ўтди. Шу орада қаср жарчилари бола учун энага излаб қолишди. **“Шунда (унинг опаси келиб): “Мен сизларга унга кафил бўлиб (эмизадиган) ва унга холис (доялик қиладиган) бир оилани кўрсатайми?” деди»** (Қасас, 12).

«Шундай қилиб, Биз (Мусонинг онасининг) кўзлари қувониши ва ғам чекмаслиги учун ҳамда Аллоҳнинг ваъдаси ҳақ эканини билиши учун уни онасига қайтардик. Лекин кўпчилиги (бунинг ҳикматини) билмайдилар» (Қасас, 13).

“Қисасун ниса фил Қуръанил карим” асари асосида

Пошшахон ЭШОНХОН
тайёрлади.

ЧИН ТАВБА ҚИЛИНСА, ГУНОҲЛАР КЕЧИРИЛАДИ

Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси ўринбосари
Шайх Абдулазиз МАНСУР билан суҳбат

Савол: Домла, Рамазон ойининг файзи ва баракоти туфайли ёз кунларининг узун ва жазирама иссиқ бўлишига қарамай, рўза тутаётган юртдошларимиз масжидларда Қуръони карим хатмида қатнашишди. Қориларимизнинг чиройли тиловатидан заминимизга барака ёғилаётганини ҳаммамиз ҳис этдик...

Жавоб: Бу йил Рамазони шариф ёзнинг ўрталарига тўғри келди. Ихлосманд халқимиз кечалар қисқа, кунлари узун бўлган бир пайтда рўза тутди. Ёз чилласининг ҳеч бир таъсири йўқдек, ибодатларини, хатми Қуръон, таровех намозлари адо этилди. Бу миллатимизнинг эътиқоди кучли ва маънавияти юксак эканининг далолатидир.

Рамазон ойида тугилган рўза шарофати билан, чин тавба қилган банданинг ўтган билиб-билмай қилган гуноҳлари кечирилади. Очлик, ташналикка Аллоҳ учун сабр қилган бандаларнинг ихлослари эвазига улкан мукофотлар ваъда қилинган. Аллоҳ таоло марҳамат қилади: “Албатта, сабр қилувчиларга (охиратда) мукофотлари беҳисоб берилур” (Зумар, 10).

Савол: Уламоларнинг кўплаб масжидларда бўлиб, намозхонлар билан суҳбат қуриб, уларнинг турли саволларига жавоб беришганидан юртдошларимиз мамнун. Жумладан, сиз ҳам шахримиз масжидларида бўлдингиз.

Жавоб: Ўзбекистон мусулмонлари идораси раиси, муфтий Усмонхон Алимов тавсияларига биноан идорамизнинг масъул уламолари ва имом-хатибларига масжидлар фаолиятини ўрганиш, айниқса, хатми Қуръон бўлаётган масжидларга бориб, суҳбатлар қилиб бериш вазифаси юклатилган эди. Жумладан, камини ҳам бир неча масжидларда бўлдим. Борилган жойларда илмга ташна халқимиз Рамазон суҳбатларини жон қулоғи билан тинглаб, ўзларини қизиқтирган масалаларни сўрашди. Йилдан-йилга илмда, амалда ил-

гарилаш, айниқса, ёшларимизнинг мустақил фикрлаши, дунёқарашининг кенгаётгани яққол сезилди. Мустақиллик йилларида том маънода юртимизда эътиқод эркинлигининг таъминлангани боис соф миллий кадриятларимиз тикланди, маънавий салоҳиятимиз ошди. Ҳақ таолодан кўркмайдиган, бандасидан уялмайдиган кимсаларгина бу ойда Рамазонга нисбатан ҳурматсизлик қилиши мумкин. Шукрлар бўлсин, орамизда Аллоҳ таолодан кўрқиб, бандасидан ҳаё қиладиган инсонлар жуда кўп. Абдуллоҳ ибн Масъуд ^(Аллоҳ ундан рози бўлсин) ривоят қилади: Пайғамбаримиз ^(у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) бундай дедилар: “Аллоҳ таолодан ҳақиқий ҳаё қилинглар!” Саҳобалар сўрашди: “Ё Расулulloҳ, нима қилсак, Аллоҳдан ҳақиқий ҳаё қилган бўламиз?” Шунда у зот: “Ким бош ва ундаги аъзоларни, қорни ва ундагиларни асраса, дунё безакларига алданмаса, ўлимни ва чиришни ёдда тутса, Аллоҳ таолодан ҳақиқий ҳаё қилган бўлади”, дедилар.

Рўза ёлғон ва ғийбатни эшитмасликка, кўзни харомдан асрашликка, тилни тийишликка, очликни ҳис этиб, қалбни маълум муддат бўлсада, пок тутиш учун кўникма ҳосил қилади. Фанимат фурсатларнинг қадрига етиб, Рамазон ойида рўза тутиб, таровех намозларидаги хатми Қуръонда қатнашиб, имкон қадар савобга эга бўлиш ҳар биримиз учун улкан ютуқдир.

Савол: Фарз ва суннат намозларни туриб ўқишса-да, таровехда узрсиз орқа сафда, баъзилар ўтириб олаётганларига гувоҳ бўлдик. Баъзилар олдинги саф тўлмаса ҳам уч тўрт қатор орқада ўзига қулай салқин жойда туриб имомга иқтидо қилишди. Домла, айтингчи, тик туриб ўқиш, сафда жипс ва текис бўлиб туриш фақат фарз намозлар учунми?

Жавоб: Фатво китобларимизда барча на-
мозларни тик туриб ўқиш афзал дейилган.
Фақат узрли кишиларгагина намозни ўтириб
ўқиш жоиз ҳисобланади. Фарз, суннат намоз-
ларни туриб ўқиб, таровехга келганида, бир оз
ҳолсизлик, ёки белда оғриқ бўлиб, узр пайдо
бўлса, кекса отахонларга рухсат. Аммо ёш, бе-
ли бакувват кишиларнинг таровех намозини
ўтириб ўқиши макрух бўлади. Жамоат намоз-
ларида сафни тўлдириш, текис бўлиб, жипс-
лашиб туриш суннатдир. Шунга кўра олдин-
ги қаторда бўш жой бўлиб, қасддан орқада ту-
риш фарз намозлардаги каби таровехда ҳам
макрухдир.

Аллоҳ таоло марҳамат қилади: **“Мўминлар
нажот топдилар. Улар намозларида ўзларини
камтар тутувчидирлар”** (*Мўминун, 1–2*). На-
моз эътиборсизлик, беписандлик билан хуш-
ламагандек бажариладиган ибодат эмас. Ҳақ
таоло банданинг ибодатига муҳтож ҳам эмас.
Бандани унинг ихлос ва муҳаббатига қараб
мукофотлайди. Шу боис сафга эътиборсизлик
ибодатга нисбатан сусткашлик, ҳурматсизлик
ҳисобланади. Пайғамбаримиз <sup>(у зотга Аллоҳнинг
саломини бўлсин)</sup> бун-
га жиддий аҳамият берар, саҳобаларни тўғри
туришга чақирар, бунга ҳам қаноатланмай
баъзида сафларни оралаб, бўш жойлар ва но-
текс ўринларни текислатиб, жипслаштириб
чиққанлар. Абдуллоҳ ибн Умардан <sup>(Аллоҳ
ундан рози
бўлсин)</sup> ри-
воят қилинади: Набий <sup>(у зотга Аллоҳнинг
саломини бўлсин)</sup>: “Сафлар-
ни тўғри олинглари, елкаларингни баробар
тутинглари, очиқ жойларни тўлдиришлар,
(тўлдирмоқчи бўлган) биродарларингга му-
лойим бўлинглар, шайтон учун сафда бўш
жой қолдирманглари. Ким сафни уласа, Аллоҳ
ҳам уни улар, ким сафни узук қолдирса, Аллоҳ
ҳам уни узук қолдиради”, дедилар (*Имом Абу
Довуд*). Яна бир ҳадисларида: “Сафларингиз-
ни тўғри қилинглари, албатта, сафнинг тўғри
бўлиши намознинг комиллигидандир”, де-
йилган (*Муттафақун алайҳ*).

Савол: Фурсатдан фойдаланиб, масжид-
лардан тушган ва жамоани қизиқтирган
айрим саволларга ўрин берсак:

**Таровех намозидида хатм бўлаётганида су-
ранинг ўртасидан бир ё бир неча оят таш-
лаб кетилса, нима бўлади?**

Жавоб: Қориларнинг хатм пайти янгли-
шиб, бир ё бир неча оятларни қолдириб кетиш
ҳоллари учраб туради. Бундай пайтда имом ўзи
шунини фаҳмлаб тузатишини кутиш керак. Агар
тузатмаса, саломдан сўнг буни фаҳмлаб турган

иктидо қилувчи кейинги ракатларда тўғрилаб
кетиши учун секин билдириб қўйиши мақсадга
мувофиқ бўлади.

Шунда имом биринчи қолиб кетилган оят-
ларни ўқиб, сўнг келган жойидан давом эт-
тиради.

Савол: Эргашувчи кунут дуосини ҳали
ўқиб тугатишга улгурмаганида имом руку-
га борса, эргашувчи нима қилади?

Жавоб: Муқтадийнинг имомга эргашиши
вожиблиги эътиборига кўра, эргашувчи ҳали
кунут дуосини тугалламаган бўлса ҳам, имом
билан рукуга бориши керак.

Савол: Айрим кишилар намозга ният
қилмай, четроқда ўтириб олиб, Қуръони ка-
римни тинглайди-да, имом рукуга бораёт-
ганида унга эргашади. Шундай қилса ҳам
бўладими?

Жавоб: Намозга узрсиз қўшилмай, иктидо
қилмай тинглаб, имом рукуга бораётганида на-
мозга киришиш макрухдир.

Савол: Домла, суҳбатимиз якунида улуғ
байрам – ҳайит, хурсандчилик куни одам-
лар қилиши керак бўлган энг зарур тавсия-
ларни айтсангиз?

Жавоб: Ҳайитни шодиёна, кўтаринки рух
билан кутиб олишимиз керак. Ҳайит куни
остона тагида туриб, белни боғлаб ўзини аза-
дор ҳолатда кўрсатиш ёки кўчама-кўча юриб
таъзия бўлган хонадонларга бориш каби иш-
лар динимиз кўрсатмаларига зиддир. Бизнинг
эътиқод эркинлигимизга йўл қўйилмаган со-
вет даврида бу каби хурофот ишлар кўп жой-
ларда одат тусига айланиб улгурган эди. Шу
сабаблими, қанча тушунтириш ишлари олиб
борилса ҳам айримларнинг бунга тушунчаси
етмаяпти ва уни тарк этиши қийин кечмоқда.

Иншааллоҳ, яқин келажакда бундай иш-
ларнинг хато эканини халқимиз тўлиқ тушуниб
етиб, ҳайитни Пайғамбаримиз <sup>(у зотга Аллоҳнинг
саломини бўлсин)</sup> кўр-
сатмаларига мувофиқ байрамона ўтказишларига
ишончим комил. Чунки ўтганларини эслаш,
уларнинг руҳларини шод қилишнинг тартиб-
қоидалари ва ўз ўрни бор. Буни айнан ҳайит
кунига аралаштириш яхши эмас, албатта.

Ундан кўра, қариндош-уруғ, ёру дўстлар би-
лан дийдорлашсак, кекса ёшдаги улуғларимизни
зиёрат қилиб дуоларини олсак, ўз аҳлларимизга
совғалар улашиб, бир-биримизни ва болалари-
мизни хурсанд қилсак, бунинг савоби улуғдир.

Абдувоҳид НУРУЛЛОҲ ўғли
суҳбатлашди.

Бурхонуддин МАРҒИНОНИЙ

ЗАКОТГА ДОИР МАСАЛАЛАР

сида ақл бўлмагани учун, ихтиёр йўқ. Агар мажнун йилнинг баъзи ойида ҳушига келса, рўза ойининг баъзи қисмида ҳушига келгани каби бўлади⁷.

Туғма мажнунлик билан кейин бўлган мажнунлик ўртасида фарқ йўқ, Имом Абу Ҳанифадан (Аллоҳ раҳмат қилсин) бундай ривоят қилинган: бола мажнунлик ҳолида балоғатга етса, ёш бола балоғатга етганидаги каби⁸, йил ҳушига келган вақтидан ҳисобланади.

“Кимнинг зиммасида молини қамраган⁹ қарзи бўлса, унга закот вожиб бўлмайди”. У мол аслий ҳожатига ишлатилади, шу боис чанқганида керак бўладиган сув ҳамда иш ва уй кийимлари каби йўқ ҳисобланади.

“Агар моли қарздан ошиқ бўлса, ошганидан, агар нисобга етса, закот беради”. Ошгани аслий ҳожатидан ортиқ бўлса.

Молини қамраган қарздан мурод бандалардан талаб қилувчиси бўлган қарзидир. Назр ва каффорат қарзлари монёв бўлмайди.

Нисоб турганида¹⁰ закот қарзи¹¹ монёвдир¹². Чунки у билан нисоб камаяди. Ишлатиб юборганидан сўнг ҳам ана шундайдир¹³.

“Турар жойларда, кийим-бошларда, уй анжомларида, миниладиган ҳайвонларда, хизматчи қулларда ва ишлатиладиган асбобларда закот вожиб бўлмайди”. Чунки улар аслий ҳожатга ишлатилади яна ўсмайди ҳам.

Илм аҳлининг китоблари ва хунармандларнинг асбоблари ҳам айтмаганимизга кўра¹⁴, ана шулар¹⁵ кабидир.

“Кимнинг биров зиммасида қарзи бўлиб, у¹⁶ йиллар мобайнида қарзини инкор қилган бўлса, сўнг қарзга¹⁷ ҳужжат топилса, ўтган

“Закот озод, ақлли, балоғатга етган мусулмонга, нисобга тўла эга бўлса ва нисобга эга бўлганига бир йил тўлса, вожиб бўлади”. Закотнинг вожиб бўлиши Аллоҳ таолонинг:

“**Закотни беринглар**”, ояти каримасига ва Расулуллоҳнинг (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин):

“Молларингизнинг закотини адо этинглар”, деганларига биноандир. Бутун Ислому уламолари закотнинг вожиблигига иттифоқ қилишган.

Бу ўринда “вожиб”дан мурод “фарз”дир. Чунки унинг фарзлигига¹ ҳеч қандай шубҳа йўқдир.

Расулуллоҳ (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) закот вожиб бўлишининг сабабини нисоб билан белгилаганлар. (Закот вожиб бўлиши учун нисобга) бир йил² тўлиши лозим, чунки мол ўсадиган муддат бўлиши керак. Шариат уни бир йил билан белгилаган. Чунки Расулуллоҳ (У зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин): “Молда, унга бир йил ўтмагунча закот йўқ”, деганлар. Зеро, йил, ҳар фаслларни ўз ичига олгани учун, унга³ молни ўстириш имконини беради. Ва кўпинча фаслларда нархлар ўзгаради, шу боисдан ҳукм кўпига боғланган. Сўнг, закот(ни бериш) дарҳол⁴ вожиб дейилган, чунки мутлак⁵ буйруқ тақозоси ана шундай. Баъзи ривоятда дарҳол бериш вожиб эмас, чунки бутун умр адо қилиш вақтидир, дейилган. Шунинг учун бепарволик натижасида нисоб нобуд бўлиши сабабли зомин⁶ бўлмайди.

“Балоғатга етмаганларга ва мажнунларга закот вожиб бўлмайди”. Закот ибодатдир. Ибодат, синов маъноси амалга ошиши учун, фақат ихтиёр билан амалга ошади. У икки-

¹ Унинг фарзлиги шубҳага ўрин бўлмаган далиллар билан собит бўлган.

² Камарий бир йил.

³ Мол эгасига.

⁴ Нисобга етган молга бир йил ўтиши билан.

⁵ Бирор нарсага боғланмаган.

⁶ Мол эгаси нисобга етган моли нобуд бўлганидан сўнг закотни бермайди.

⁷ Рўзанинг қазосини тутиш вожиб бўлгани каби закот бериши вожиб бўлади.

⁸ Ёш боланинг моли нисобга етган бўлсада балоғатга етган кундан бир йил ўтгач закот бериши фарз бўлиши каби.

⁹ Нисоб миқдоридоги молига тенг ё ошиқ

¹⁰ Моли нисобга етиб бир йил тўлгач ўзгармай яна бир йил турса.

¹¹ Ундан биринчи йили закот бермаган бўлса.

¹² Иккинчи йил учун закот беришга.

¹³ Нисобга тўлган молига бир йил тўлгач закотни бермай ишлатиб юборган яна нисобга эга бўлиб бунга ҳам бир йил тўлса олдинги йил нисоб закотини беради. Бу билан нисоб камайгач кейинги йил учун бермайди.

¹⁴ Аслий ҳожатга ишлатилиши ва ўсмаслиги учун.

¹⁵ Турар жойлар...

¹⁶ Қарздор.

¹⁷ Қарзга.

йиллари учун закот бермайди”. Бунинг¹⁸ маъноси: Қарздор “одамлар олдида иқрор бўлиши билан қарзга хужжат пайдо бўлса”дир. Бу беркитилган ва топилишига умид бўлмаган молнинг масаласидир.

Бизга ҳазрати Алининг (Аллоҳ ундан рози бўлсин): “Беркитилган ва топилишига умид бўлмаган молда закот йўқдир”, деганлари далилдир. Чунки закот вожиб бўлишининг сабаби ўсувчи молдир. Яна, молнинг эгаси унинг тасарруфига қодир бўлсагина молда ўсиш бўлади. У молнинг¹⁹ эгаси унинг тасарруфига қодир эмас. Мусофир (эса) ноибни орқали молининг тасарруфига қодир бўлади.

Уйда кўмиб қўйилган мол, уни топиш осонлигидан нисоб бўлади²⁰. Ерига ёки боғига кўмилган мол ҳақида²¹ уламолар²² бир хил фикрда эмас.

Агар қарзга берилган мол уни тан олган бойда ёки камбағалда бўлса, аввал бошида²³ ёки касб орқали²⁴ уни олиш мумкинлиги учун, у молда закот вожиб бўлади.

“Агар тижоратни ният қилиб, бир нарсани сотиб олса, нияти амалга боғлангани учун, у нарса тижорат учун бўлади. Бирон молни мерос олиб, уни тижорат учун ният қилса, у мол тижорат учун бўлмайди, чунки ундан²⁵ амал содир бўлмади”²⁶.

“Закот, уни беришда ёки вожиб бўлган миқдорини ажратиб қўйишда ният²⁷ бўлсагина адо қилинган ҳисобланади”.

Чунки закот ибодатдир, ният ибодатнинг²⁸ шартларидан биридир. Ниятда, қоида²⁹ уни адо этишга боғланган бўлишидир. Лекин закот бўлиб берилганидан³⁰ берувчига осон бўлиши учун, ажратиб қўяётганида нияти бўлиши, рўзада ниятни олдиндан қилиш каби, кифоя қилади.

“Ким закотни ният қилмасдан, ҳамма молини садақа қилса, истехсон юзасидан, ундан молидаги закот соқит бўлади”.

“Ҳидоя”дан

Мухаммад ШАРИФ ЖУМАН
тайёрлади.

¹⁸ “Хужжат топилса” жумласининг.

¹⁹ Беркитилган ва топилишига умид бўлмаган молнинг

²⁰ Беркитилган бўлмайди.

²¹ Ундан закот вожиб бўлиши ҳақида.

²² Бухоро уламолари фикрлари бир хил эмас.

²³ Бойдан унга қарзни берган захоти.

²⁴ Камбағалдан, унинг қўлига пул тушиши билан.

²⁵ Меросга олганидан.

²⁶ Ният амалга боғланмади.

²⁷ Бераётгани ё ажратгани закоти эканига нияти.

²⁸ Ибодатнинг.

²⁹ Тартиб.

³⁰ Камбағалларга.

МОМОЛАРИМИЗ АЙТАДИ...

Ёмон кўрганингни қарғама,
Яхши кўрганиннга уради.

* * *

Хотинингни урма, этагингни бурма.

* * *

Қизни эркалатсанг, эрнингга* тегар,
Ўғилни эркалатсанг, бурнингга тепар.

* * *

Ҳар нарса ўз вақтида ярашади.

* * *

Таёқ ботирнинг қўлида қилич бўлиб кетади.

* * *

Жон бўлса, жаҳон топилар,
Ош бўлса – қозон.

* * *

Этикдўзнинг этиги йиртиқ,
Темирчининг тешаси кемтик.

* * *

Вақт орқага қайтмас,
Сув тескари оқмас.

* * *

Сўзнинг ёмони пичир,
Дарднинг ёмони кичир.

* * *

Дўст кидирмаган киши – ўзига душман.

* * *

Оқилнинг ақли – ўзига йўлдош,
Жоҳилнинг жаҳли – ўзига кундош.

* * *

Жой берганга жон бер.

* * *

Шамол қаёққа эсса, бошоқ шу ёққа эгилади.

* * *

Зўрга ҳам зўрдек бало бор.

* * *

Ёлғиз балога индамасанг, кўпаяди.

Марғилонлик **Тожиҳон аядан**
ёзиб олинди.

* жонингга

МАЛАЙЗИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ

Жуғрофий ўрни. “Малайзия” номи “мелаю” сўзидан олинган. Бу сўз эса “тоғлар ўлкаси” маъносини берувчи санскритча “мелайиур” ёки “малайадпива” сўзидан келиб чиққан.

Жануби-шарқий Осиёда жойлашган ушбу мамлакат икки қисмга бўлинади. Ғарбий Малайзия Малакка яриморолнинг жанубини эгаллаган. Шимолда Тайланд, жанубда Сингапур ва Индонезия билан чегарадош. Шарқий Малайзия таркибига эса Калимантан оролининг шимолий қисми ва ёндош оролчалар киради. Шимолда Бруней, жанубда Индонезия билан чегарадош. Ғарбий ва Шарқий Малайзияни Жануби-Хитой денгизи ажратиб туради. Экваторга яқин жойлашгани сабабли иқлими бутун йил давомида иссиқ ва нам. Йиллик ўртача ҳарорат +27 °С. Йиллик ёғин миқдори 2500 мм.

Мамлакат ҳудудининг учдан икки қисмини сернам субтропик ўрмонлар ташкил этади. Уларда саккиз мингга яқин ўсимлик тури бор. Ўрмонларда дунёда-

Майдони: 329758 кв. км.

Аҳолиси: 28310000 дан ортиқ.

Пойтахти: Куала Лумпур шаҳри.

Тузуми: конституцион монархия.

Давлат бошлиғи: қирол.

Маъмурий тузилиши: 30 та штат (негери) ва учта федерал ҳудуддан иборат.

Йирик шаҳарлари: Куала Лумпур, Субанг Жая, Кланг, Жуҳар Баҳру, Кучинг.

Пул бирлиги: лари.

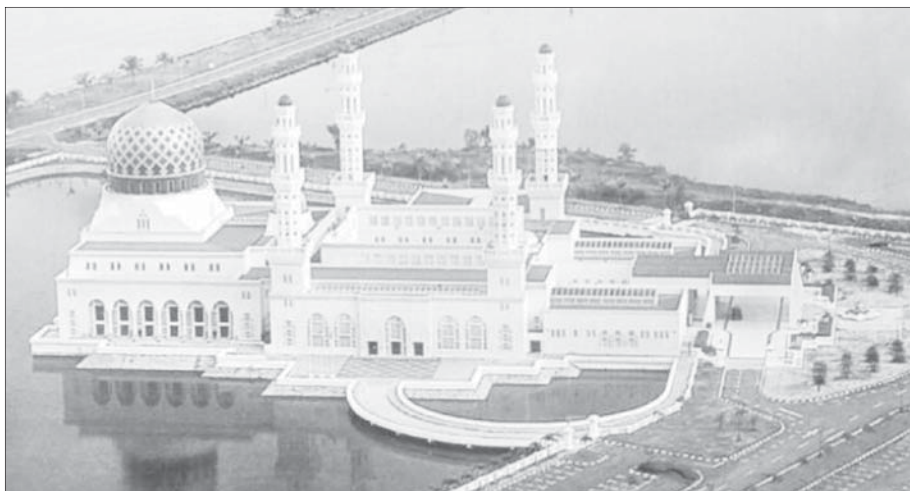

ги энг йирик гул – раффлезия ҳам учрайди, унинг диаметри бир метргача етиши мумкин. Кинабалу чўққиси (4095 м) нафақат Малайзиянинг, балки Жануби-шарқий Осиёнинг энг юқори нуқтаси ҳисобланади. Майда дарёчалари кўп. Ёмғирлар мавсумида бу дарёчалар катталашиб, кўплаб ноқулайликларни келтириб чиқаради. Энг узун дарёси Раджанг 760 км масофага чўзилган. Нефт, қалай, волфрам, алюминий, мис, темир рудаларининг катта миқдорда захираси бор.

Малайзия ҳудудида ер юзидаги жониворлар турларининг йигирма фоизга яқин тури яшайди.

Тарихи. Тарихчилар фикрича, малайяларнинг аجدод-

лари орол ҳудудига миллоддан олдинги 2500–1000 йиллар оралиғида Хитойдан ўтган. Халқаро савдо ривожланиши туфайли Малакка бўғози миллодий аср бошларида ҳинд ва хитой савдогарлари учрашиб, мол айрибошлайдиган муҳим нуқтага айланади. Натижада оролда олди-сотди билан шуғулланувчи аҳоли қатлами пайдо бўлади. VII–XIV асрларда Малакка бўғози ҳудудида Шривижая подшолиги ҳукм сурган. Қадимшунослар подшолик ҳудудидан топилган қоятош битиклари миллодий VII асрга тегишли экани ва улар энг қадимги малайя тилида ёзилганини таъкидлашди. XIV аср сўнгида Шривижая давлати Индонезиядаги Мажапахит империяси таъсирига тушиб қолади. 1402–1403 йилларда Мажапахит шахзодаси Малакка яриморотида шу номдаги пойтахтга эга Малакка султонлигини тузади. XV аср ўрталарида Ислом султонлиқнинг давлат дини мақомини олади. Шу сабабли ҳинд ва араб мусулмонлари ушбу давлатни фаол қўллаб-қувватлайди. XV аср султонлик гуллаб-яшнаган, халқаро савдо юксак даражада ривожланган даврдир. Зираторлар савдосини ўз назо-

ратига олишни истаган португаллар 1498 йили Ҳиндистонга сузиб келишади. 1509 йили эса Диогу Лопиша де Сикейра бошчилигидаги махсус сайёҳлар Малакка шахригача етиб боради. 1511 йили Афонсу д'Албукерки бошчилигидаги аскарлар шаҳарни забт этади, султон ва унинг тарафдорлари қочиб кетади. Бир неча йил ўтгач, вайрон бўлган Малакка султонлиги вакиллари яриморол жанубий соҳилида, Жухар номли ҳудудда қўним топади. Бу пайтда яриморол бир қанча султонликларга бўлинган, Жухар султонлиги уларнинг энг кучлиси эди. Бироқ у доимий хавф остида қолган эди. Португаллардан ташқари Суматра оролидаги Аче султонлиги ҳам мамлакат ҳудудига доимий ҳужумлар уюштириб турарди. Бироқ жуҳарликлар бу ҳужумларни муваффақиятли қайтарарди. 1461 йили Голландия билан иттифоқ тузилиб, Малакка португаллардан озод қилинади. Султонлик Малайянинг жанубий, марказий ва шарқий ҳудудларида ҳамда Суматранинг шарқий қирғоғида ҳукмронлик ўрнатади. 1699 йили Жухар султониға ўз яқинлари суиқасд қилади ва тахтга қироллик оиласидан бўлмаган бошқа бир киши ўтиради. 1718 йили ўзини ўлдирилган султоннинг ўғли деб эълон қилган Ража Кечил халқнинг қўллаб-қувватлаши билан Жухар пойтахтини қўлга киритади. Бироқ ағдарилган ҳукмдор яна куч тўплаб, тахтни қайтариб олади. 1756–1758, 1783–1787 йиллари голландлар билан олиб борилган урушлар оқибатида Жухар вассал давлатга айланади.

XVIII аср охиридан Малайя давлатига инглиз мустамлакачилари таъсир кўрсата бошлайди. 1786–1888 йиллар давомида инглизлар ҳозирги Малайзия ҳудудининг катта қисмини босиб олади. Турли йилларда мустамлакачиларга қарши кўзғолонлар бўлади.

Иккинчи жаҳон уруши даврида Малайзияни япон армияси босиб олди. 1943 йил Малайзияда босқинчиларга қарши халқ армияси тузилди. 1945 йил 2 сентябрда халқ армияси босқинчиларини тормор этди ва бошқарув халқ

ва Сабах Буюк Британия мустамлакасиға айланди. 1948 йил июнда инглиз ҳокимияти мамлакатдаги миллий озодлик ҳаракатига қарши ҳужумга ўтди. 1949 йил февралда малайя халқининг Озодлик армияси тузилди. 1955 йил Малайя Федерациясининг қонун чиқарувчи кенгашиға сайловда Федерациянинг Британия Ҳамдўстлиги доирасида мустақиллигини ёқлаб чиққан Уч партия иттифоқи (1957 йилдан Иттифоқ партияси) ғалаба қозонди. 1957 йил 31 августда Малайя Федерацияси

қўмиталари қўлиға ўтди. Бироз вақтдан сўнг инглиз мустамлакачилари Малайзияға қайтиб, илгариги босқинчилик тартибини ўрнатишға ҳаракат қилди. Айна вақтда мустамлакачилар миллий озодлик ҳаракатига сиёсий найранг йўли билан путур етказишға интилдилар. 1946 ва 1948 йиллардаги ислохотларға кўра, Сингапур Малайядан ажратилди. Малайя 1946 йилдан Малайя Иттифоқи ва 1948 йилдан Малайя Федерацияси деб аталди. 1946 йил Саравак

мустақиллиги эълон қилинди. 1963 йил 9 июнда Лондонда Буюк Британия, Малайя Федерацияси, Сингапур, Сабах ва Саравак ўртасида Малайзия Федерацияси ташкил топгани тўғрисида ўзаро битим имзоланди; 1965 йил Малайзия билан Сингапур ҳукумати ўртасида келишмовчилик бўлиб, Сингапур Федерация таркибидан чиқиб кетди.

Малайзия 1963 йилдан БМТ аъзоси. 1992 йил 1 январда Ўзбекистон билан дипломатик алоқа ўрнатган. Малайзиянинг

миллий байрами – Миллий куни 31 август – (1957).

Иқтисоди. Малайзия иқтисоди юқори тезликда ривожланиб бораётган мамлакатлардан биридир. 1957–2005 йиллар оралиғида ялпи ички маҳсулот йилига 6,5 фоиздан ўсиб борди. 2010 йилги маълумотга кўра, мамлакатнинг йиллик ялпи ички маҳсулоти ҳажми 414400 дўлларни ташкил этган. Иқтисодий ўсиш кўрсаткичи бўйича Жануби-шарқий Осиё мамлакатлари уюшмаси (АСЕАН)да учинчи ва бутун дунёда йигирма тўққизинчи ўринда туради. 1970-йилларда мамлакат иқтисоди ерости бойликларини казиб олиш ва қишлоқ хўжалигига асосланган эди. 1980-йиллардан кўп тармоқли иқтисодиётга ўтилди, саноат тармоғи кенг ривожланди. 1997 йилги Осиё иқтисодий инқирозидан сўнг Малайзия кўшнларига нисбатан жуда тез тикланди.

Мамлакат иқтисодиётининг энг муҳим тармоғи халқаро савдодир, кейинги ўринда ишлаб чиқариш туради. Катта миқдордаги қишлоқ хўжалик

маҳсулотлари ва табиий бойликларни, жумладан, нефтни экспорт қилади. Электроника ва ахборот технологияларини экспорт қилиш бўйича ҳам етакчи ўринларни эгаллайди. Электрон чиплар ва маиший кондиционерлар экспорти бўйича дунёда биринчи ўринда. 2002 йили мамлакат ўз коинот дастурини ишга туширди. Автомобил саноати ҳам ривожланган, “Proton” белгиси остида енгил машиналар ишлаб чиқарилади. Сайёҳлик хизмати юқори даражада тараккий топган. Бу тармоқ чет эл валютасини олиб кириш бўйича учинчи ўринда туради ва мамлакат иқтисодиётининг етти фоизига эгаллик қилади.

Малайзия Ислом банк тизими марказларидан бири саналади.

Аҳолиси. Малай ва бошқа маҳаллий элатлар аҳолининг 65 фоизини, хитойлар – 26, хиндлар 7,1 ва бошқа этник гуруҳлар эса 1 фоизини ташкил этади. Аҳоли зичлиги километр квадратга ўртача 86 киши. Аҳолининг жойлашуви нотекис: малайзиялик-

ларнинг 79,6 фоизи ярим-орол ҳудудида, қолган 20,4 қисми шарқий ҳудудда яшайди. Шаҳар аҳолиси – 70 фоиз. Йиллик ўсиш – 2,4 фоиз. Мамлакат аҳолисининг 34 фоизини ўн беш ёшдан кичиклар ташкил этади.

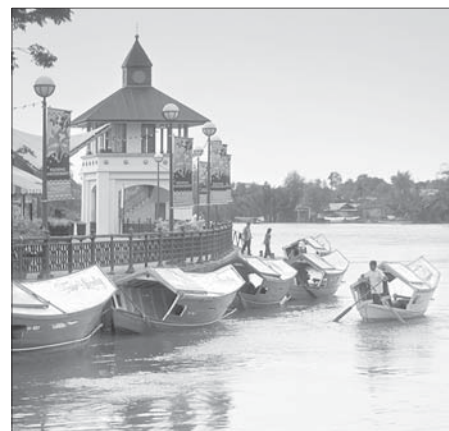
Давлат тили – малай тили.

Дини. Малайзия конституциясига кўра, эътиқод эркинлиги кафолатланган. Ислом давлат дини мақомига эга. 2010 йилги рўйхатга олиш маълумотларига кўра, аҳолининг 61,3 фоизи мусулмонлар, 19,8 фоизи буддистлар, 9,2 фоизи насронийлар, 6,3 фоизи ҳиндуийлар, шунингдек, бошқа динларга эътиқод қилувчилардан ташкил топган. Рамазон ва Қурбон ҳайитлари, Мавлид ан-Наби кенг миқёсда байрам қилинади.

Ислом Малайзияга XIII асрда хинд савдогарлари туфайли ёйилган. Ўтган асрда Ислом мамлакатнинг етакчи динига айланди. Аҳоли турмуш тарзида, маданиятнинг барча тармоқларида Ислом динининг таъсири яққол сезилади. Бир қанча исломий ўқув даргоҳлари бор. Энг машҳури – Халқаро Ислом университети.

Орифжон МАДВАЛИЕВ

тайёрлади.

А

ақиқалари, соатлари, ойлари шошқин, тошқин ҳаётда одамлар ҳар қаерларга шошиб яшайди. Кимдир ишга шошади, яна биров ўқишга, бошқаси мусобақага, тадбирга, уирашувга... Лекин ҳамма бараварига шошиладиган, ҳаммани баравар иссиқ бағрига ҳамиша чорлаб турадиган бир ошён бор, бу – оила. Оила кун бўйи яхшиликларга сарфланган қувватнинг ўрнини меҳр-муҳаббат туйғулари билан қайта тўлдиради. Ҳар кун янгидан яшай бошлашинг, орзу қилишинг, мақсадга интилишинг учун куч беради. Оила – паноҳ. Сенинг туйғуларинг, ҳиссиётларингни интизом доирасида асраб туради. Аслида тўрттагина ҳарфдан иборат бу тушунчанинг минг бир таърифи, минг бир қирраси бор. Лекин барча таърифлар замирида яхшилик зоҳир.

ХАЛҚНИНГ ГУЛСЎЗЛИ КИТОБИ*

Улуғ маърифатпарвар аллома Абдурауф Фитратнинг оила ҳақидаги фикрлари алоҳида аҳамиятга эга: “Дунёда иззат ва саодат толиби бўлмаган бирорга қавм йўқ. Ҳар бир миллатнинг саодати ва иззати, албатта, шу халқнинг ички интизому ва тотувлигига боғлиқ. Тинчлик ва тотувлик эса шу миллат оилаларининг интизомига таянади. Қаерда оила муносабати кучли интизом ва тартибга таянса, мамлакат ва миллат ҳам шунча кучли ва тартибли бўлади”. Кўриниб турибди, оила деганимиз, баъзилар таъкидлаганидек, ўта шахсий ҳодиса эмас. Ундаги ҳар жараён жамиятда акс этади. Шу жиҳатдан ҳам оилага ижтимоий ҳодиса деб қарашимиз, уйимиз ичкарасида кечаётган ҳаёт учун ҳам жамият олдида ўзимизни жавобгар, бурчли ҳис этишимиз зарур.

Аслида биз жуда қадим замонлардан буён оила бўлиб яшаб келган халқимиз. Йиллар синовидан ўтган неча юз йиллик чиройли анъаналаримиз, удумларимиз бор. Уларнинг энг чиройлиларини асраб қолиб, замон руҳи билан бойитиб, авлодларга қолдириш ҳақида “Мустаҳкам оила йили” да яна ҳам теранроқ ўйлашимиз зарурга ўхшайди.

Дейлик, Хоразмда бир одат бор: хонадонда чақалоқ туғилса, кўни-қўшнилари навбат билан янги енгил бўлган келинчакни ўзигагина

лойик таом билан йўқлаб туришади. Кимдир битта тақсимчада қовурилган тухум, кимдир лаганчада тухумбарак пишириб чиқади. Заифлашган аёлга чилласи чиққунча дармонга киритиш учун берилган мадад бу. Ниҳоятда оқилона удум. Ёки Наманганда бирор хонадонга олисдан меҳмон келса, қўшнилари шундай йўқлашади. Бу ҳам оилани қўллаб-қувватлаш.

Фақат моддий жиҳатдан эмас, маънавий тарафдан ҳам ниҳоятда гўзал анъаналаримиз бор. Уларни кўнглимизда асрасак, маънавият хазинамизни янада бойитган бўламиз. Дейлик, оналар, қайноналар қизлари, келинчаларига бақириб танбех бермайдилар, лабини тишлаб, бош чайқаб қўйишади, холос. Ёши улуғ одамга овқат, чой энг олдин узатилади. Бир қарашда оддий бўлиб туюлган бу муомала-муносабатларда чуқур ботиний маданият бор. Фаросатли халқ, фасоҳатли халқ, ёши улуғларни иззатлайдиган халқ сифатида мана шу одатларимизга амал қилиб келаётганимиз учун улар замонлар тўзонида учиб кетмасдан, даврдан даврга ўтиб, яшаб келяпти. Ўрни келганида, халқимизга зийнат бўлаётган бошқа фазилатларнинг илдизлари ҳақида гапиргим келди.

“1929 йил. Феврал оyi. Қор учқунлаб турибди. Отам Пскентга борадиган бўлибди”, деб

* “Ўзбекистон адабиёти ва санъати”, 2012 йил, 26-сон

ҳикоя қилади таникли журналист, ҳаётининг асосий қисмини болалар журналистикаси ривожига бағишлаган Ҳафизахон опа Ҳайитметова. У кишининг айтишларича, оталари Шарофхўжа қори улфатлари билан отда йўлга чиқибди. Қиш куни бир тутам. Бир қишлоққа борганларида кеч тушибди-да, бир оилага меҳмонга киришибди. Шарофхўжа қори дўкондор, ўзига тўқ. Устига-устак, бу йўллардан Пскентдаги ерларига кўп ўтиб қайтгани учун бой-бадавлат одамлар яхши танишар экан.

– Бизникига кўнинг, қори ака! – дея уни меҳмонга таклиф қилувчилар кўп бўлар экан.

Лекин Шарофхўжа қори атайлаб қўли юпқароқ оилага кўнар экан. Ўзи билан олиб кетаётган озиқ-овқатлардан шу оила ҳам баҳраманд бўлсин, қозони қайнасин, дер экан.

Ўша кеч ҳам Қудрат исмли йигитникида кўнибди. Кечаси ётишдан аввал отига бир қараб кўяй деса, Қудрат қашқа отнинг пешонасини силаб, кўзларига термулиб турганмиш. Тонгда яна шу ҳодисага кўзи тушибди. Эрталаб “Қуллуқ, яхши қолинг, нонтузингиз, хизматингизга рози бўлинг”, “Бегина боринг, яна келинг” каби мулозаматлардан сўнг, қори йигитга:

– Қашқага мининг! – дебди. Қудрат додираб турган экан, шериклари:

– Қори ака битта гапиради, мин дедими, мининг, – дейишибди.

Қудрат отга мингач:

– Қани, омин. Тупроқ олсангиз олтин бўлсин. Шу отни фийсабилллоҳ сизга бердим, – дебди.

...Қори пиёда қолгач, шериклари ҳам отга минмай, яёв, изма-из келишаётган экан,

кўчанинг бошида Қудратнинг кўшниси Ризаматхўжа от етаклаб турганмиш:

– Шарофхўжа ака, қани, отга мининг. Кечаси дилбар суҳбатларингизни тинглаб, айтган ҳикматларингизни эшитиб, шу отимни сизга ҳада этишни дилимга тугиб кўювдим...

Шарофхўжа қори каби инсонлар қиёфасида давом этган саховатпешалик бугун жамиятимизда яхши маънода, катта тўлқинга айланмадими? Ҳомийлик асосида ўтказилаётган никоҳ тўйлари, суннат тўйларининг илдишлари, одамлар, ёшлар, болаларнинг қувончлари ана шу саховатпешаликка бориб боғланмадими?

Ёки бошқа бир воқеа. Бу Фарғона вилояти, Қува тумани, Акбаробод қишлоғида бўлиб ўтган. Усмонали тоға ҳайдовчиси билан дўкондан чиқса, “Волга”сининг тасодифан очик қолган эшигидан бир болакай кириб, ичини титкилаётганмиш. Ҳайдовчи ўсмир болани шартга ушлаб олибди.

– Э, бу болага олдин ҳам кўзим тушган, расталардан ул-бул олиб қочиб юради, мелисага бериб юбориш керак, – дебди ҳайдовчи.

– Отинг нима? – деб сўрабди Усмонали тоға.

– Мусо.

– Қаерда турасан? Ота-онанг борми?

Бола сағир, ҳар кимникида ётиб юраркан.

– Қани, ўтир машинага. Аввал маҳалланга бориб, рост гапирдингми-йўқми, аниқлаймиз, – дебди Усмонали тоға.

– Қўйинг, бу боланинг суяги ўғирликда қотиб бўлди. Уни инсофга келтираман, деб овора бўлманг, мелисага бериш керак, дарров бурнига сув киритиб қўйишади, – дебди ҳайдовчи.

Усмонали тоға боланинг маҳалласига борибди, ҳақиқатан қаровсиз экан, қариндошлари узоқда, ота-онаси ўлиб кетган.

– Мен сени уйимга олиб кетаман. Болаларим қатори бола бўласан, – дебди Усмонали тоға. Уйига олиб келгач, “Бирортанг ўғри, етим, деган гапларни тилга олмайсан” деб оиласига тайинлабди. Мусо шу оилада улғайибди, касб-корли, оилали бўлибди.

Мен институтни тугатиб, Акбаробод қишлоғида муаллимлик қилганимда Усмонали тоғанинг уйида яшаганман.

Тоғанинг неваралари “амаки”, фарзандлари “ака, ука” деб атайдиган Мусожон аканинг

бу оилага тамоман бегона эканини мутлақо сезмаганман. Фақат раҳматли тоғамиз дунёдан ўтганларида Мусожон ака:

– Дадажон, сиз бўлмаганингизда мен ўғри ё қаззоб бўлармидим? Бошқалар сиздан бир марта рози бўлса, мен минг марта розиман! Бола-чақамнинг ҳаёти, бахти учун қарздорман сиздан! – деб йиғлаганларида бу сир тагига етганман... Усмонали тоға қиёфасида давом этган раҳм-шафқат туйғулари “Сен ёлғиз эмассан” тарзида катта бир ижтимоий ҳаётга, ижтимоий эврилишга айланган бизнинг бугунги эзгуликларимиз кўпчилиги оила билан боғлиқлигини, оиладан бошланганини кўрсатади.

...Салоҳиддинбой маҳобатли иморатини сотувга қўяди. Харидорлар тўпланганида:

– Неча пул сўрайсиз? – деган саволига бой:

– Уч танга, деб юборади. Бехос, шошганидан айтилган бу баҳо атрофдагиларни таажжубга солади:

– Адашмадингизми? – дейишади.

Салоҳиддин бой аслида ўттиз танга демокчи экан, лекин шошилиб айтган гапини ҳам қайтиб олмабди.

– Гапингиз гапми? Уч тангага сотдингизми? – дебди харидор.

– Ҳа, сотдим.

“Бор, барака” дея қўл ташлашлардан сўнг ёнидагилардан бири:

– Бой, адашиб айтиб юборибман, десангиз бўларди-ку, – деса, Салоҳиддинбой:

– Менинг лафзим ўттиз тангадан қиммат туради. Лафз қилдимми, қайтмайман, – деган экан.

Тўқимага ўхшаган бу воқеани нега оила ҳақидаги фикрларимнинг давомига уладим? Чунки оила аъзолари бўлмиш шахсларнинг “лафз” тушунчасини қадрлаши катта аҳамиятга эга. Лафз ҳам, ҳаё, ибо каби халқимизга хос қадрият. Лафзсизлик, ҳаёсизлик, бевурдлик фақат оилаларни эмас, миллатни ҳам ичдан емирувчи иллатдир.

Бугун бизга қизик туюлган, оиладаги, жамиятдаги яшаш тарзимизга мазмун бераётган бу бекатлар эртага оддийга ўхшаб қолар балки... Фикратимизни яна ҳам мураккаб янгиликлар банд этар... Бу – табиий. Чунки биз ўсаётган, ривожланаётган, тикланаётган миллатмиз. Лекин ўша баландликларда ҳам отга ҳавасманд, лекин отга етолмаган Қудратга

ўзи миниб кетаётган тулпорини ҳадя этган Шарофхўжа қориларни, қаровсизликдан қўли, йўли эгриликка тойрилган болакайга “эр”, “ота”, “инсон” деган қутлуғ номларни бахш этган Усмонали тоғаларни, “лафз” сўзининг оҳори тўқилмасин деб ўттиз тангалик мулкни уч тангага бериб юборган Салоҳиддинбой акаларни унутмасак, шундай анъаналарни елкасида опичлаб авлодларга етказсак, дейман.

Оила аталмиш гулсўзли китоб саҳифасидаги бундай ёзувларни ўқиган сайин, уққан сайин ўзимизга ўхшаб борамиз. Дунёда миллат кўп, лекин ўзига ўхшаб тургани, ўзлигини оқлаб яшаётгани қадр топади.

Бизнингча, Президентимиз 2012 йилни “Мустақкам оила йили” дея эълон қилганларида оила ва жамият фаровонлиги, тўқислиги, юксалиши билан боғлиқ жуда кўп режалар қатори ўлмас ва қадим қадриятларнинг умрига умр қўшилишини ҳам назарда тутганлар, албатта. Чунки оила бу миллатни миллат сифатида ушлаб тургувчи гўзал қадриятлар асраладиган хазина. Оила – тарбияхона, меҳнатхона, маърифатхона.

Оила... Унинг кўркли, нурли таърифларини кўпайтириш энди сизу бизга, сизу биз тарбиялаётган фарзандларга боғлиқ.

Қутлибека РАҲИМБОЕВА,

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

Журналхон илҳоми

ТЎРТЛИКЛАР

* * *

Тангрининг марҳамати мўллигин ёдингда тут, Бир Унинг йўли тўғри йўллигин ёдингда тут. “Ё Раббий!” десанг, олий даргоҳга етар нидо, Ихлос, орзу пок бўлса, етказар унга Худо.

* * *

Ҳар нарсанинг асли ёлғиз Худодан келар, Аввалу охири яна Худойим билар. Кулдирса, йиғлатса ҳам, Ўзидан бил, шукр қил, Ғойибдан бериб яна сандиғингни тўлдирар.

* * *

Неки бўлса, Ўзидан, сўроқ-савол этмагин, Шаккоқлар каби тўғри йўлдан тойиб кетмагин. Сабру бардошинг синаб, ҳар кўй, ҳар ҳолга солар, Шукр қилсанг, ҳамд айтсанг, раҳмат баҳрига олар.

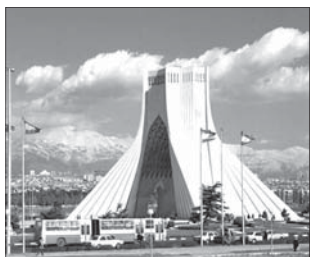
Назиркул ХОЛИҚОВ,

Гулистон шахри

ИСЛОМ ВА ОЛАМ

Қуръони карим таржималари

Ҳозирча Қуръони карим маънолари дунёнинг бир юз қирқ саккиз тилига таржима қилинган. Яқин йилларда яна қирқ тилга таржима қилиниши кутиляпти. Эрон Ислом Рес-

публикасининг маданият ва ахборот вазири ўринбосари Ҳамид Муҳаммадий 11 июл кун бўлиб ўтган матбуот анжуманида шу ҳақда баёнот берди. У вазирлик кўмагида Қуръони карим уч миллион нусхада чоп этилишини таъкидлади. Шунингдек, Хитойдан ҳам Қуръони карим нусхаларини олиб келиш кўзда тутилганини айтди. Шу йил 15 июл – 14 август кунлари Техрон шаҳрида XX халқаро Қуръони карим кўргазмаси ўтказилди. Кўргазмада турли мамлакатлардан бир юз элликдан ортиқ наشريёт вакиллари иштирок этишди.

Намунали аёл

Миср Араб Республикасининг янги президенти Муҳаммад Мурсий Нил бўйидаги Адва қишлоғидан. Умр йўлдоши Ноқила оддий хизматчилар хонадон фарзанди. Уларнинг икки ўғил ва уч қизи бор. Муҳаммад Мурсий аввал Қоҳира университетида таҳсил олган. Сўнг Лос Анжелесда аспирантура-ни битирди. Ноқила Али Маҳмуд инглиз

тилини ўзлаштириб, аёлларга Ислом одоб ва араб тилидан дарс берди. Ҳозир эса Ноқила мамлакатда биринчи даражали аёл ҳисобланади. Ноқила ватандошлари “Умму Аҳмад” деб, яъни тўнғич фарзандининг исми билан мурожаат қилишларини ёқтиради. Мухбирлар билан суҳбатида Ноқила Али Маҳмуд бундай дейди: “Мен эримнинг президент бўлишини ўзимга юксак масъулият билан қабул қилдим. Барча мисрлик аёлларга намуна бўлиш учун бор куч-ғайратимни аямайман”.

Аёллар мулоқот маркази

Австралияда му- сулмонлар икки юз йилдан бери ҳаёт кечириб, турли соҳаларда илғор фаолият олиб боришяпти. Улар йигирма миллион аҳолининг икки фоизини ташкил қилишади. Мамлакатнинг Викториа штати муслмонлари кенгаши тузилганига қирқ йил тўлди. Ушбу кенгаш қошида аёллар учун халқаро мулоқот маркази очилди. Марказ очилишини аёллар иштиёқ билан қарши олишди. Янги марказ раҳбари бу хусусда: “Марказ муслмон аёлларнинг жамиятда тулган ўрнини намоён этади, уларнинг ўзларига ишончини мустаҳкамлайди. Ўзаро мулоқотда улар қийинчиликларни биргаликда бартараф этиш, тажриба алмашиш имкониятига эга бўлишади, янгилик ва ўзгаришлардан вақтида хабар топиб, дунёқарашлари ҳам кенгайди”, деб таъкидлади.

Самолётда борадиган бўлишди

Озарбайжон мусулмонлари ҳар йили ҳажга автобусларда боришар, йўлда кўп қийналишарди. Бу йилдан улар автобусларда эмас, фақат самолётларда борадиган бўлишди. Бу мамлакатдан ҳажга икки минг олти юз нафар киши отланиб турибди. Сафар харажатлари ҳар бир ҳожига уч минг саккиз юз эллик манатни ташкил қилди.

Қадимий иншоот

Эрон Ислом Республикасининг Исфохон шаҳридаги жоме масжид ЮНЕСКОнинг қадимий осори атиқалар рўйхатига киритилди. Исфохон шаҳрининг эски шаҳар қисмида жойлашган бу жоме милодий саккиз юз қирк биринчи йили бунёд этилган. Майдони йигирма минг квадрат метрдан иборат. Ўша пайтда барпо этилган иншоотлардан ўзига хос архитектура санъати билан фарқ қилади. Сосонийлар даври ҳамда XII аср бинолари тимсоли бўлган мазкур мажмуанинг тўртта ички ҳовлиси бор. Унинг қовурғасимон икки қобикли гумбази олислардан кўзга ташланиб, ўзгача руҳий илҳом бахш этади. Деворларидаги ажойиб безаклар бундан минг йиллар олдинги Ислом маданияти тимсолларидир.

Каъбани тавоф қилди

Миср президенти Муҳаммад Мурсий расмий ташриф билан Саудия Арабистонига келди. Саудия Арабистони Қиролли Абдуллоҳ ибн Абдулазиз билан учрашувда у миллий урф-

одати ва анъанаси бир-бирига яқин икки халқ ўртасида азалдан дўстона ришталар борлигини айтиб, келажакда турли соҳаларда кенг кўламли ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш ниятида эканини айтди. Икки давлатнинг иқтисод ва молия вазирлари шартномалар имзолашди. “Ислом янгиликлари” ахборот агентлиги хабар беришича, ташриф чоғида Муҳаммад Мурсий Каъбани тавоф қилди ва умра амалини бажарди.

Ўтганларни ёд этиб

Пайғамбаримиз (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саноати бўлсин) даврларида бир қанча саҳоба Макка мушриклари зулмидан қочиб Хабашистон (Эфиопия)га борган, Хабашистоннинг одил подшоҳи ҳимоясида яшаган эди. Улардан ўн икки нафари Эфиопиянинг Микел шаҳридаги қабристонга дафн этилган. Яқинда Туркия Бош вазири ўринбосари Бекир Боздаг Эфиопияга қилган сафари чоғида Пайғамбаримизнинг саҳобалари қабристонини зиёрат қилди. Сўнг оммавий ахборот воситаларига берган суҳбатида шундай буюк инсонлар руҳларини шод этиб, Қуръони карим тиловат қилиб туриш, қадамжоларини асраб-авайлаш мусулмонларнинг муҳим вазифаси эканини таъкидлади. Туркия ушбу мақбараларни таъмирлаш билан боғлиқ харажатларни қоплашини билдирди.

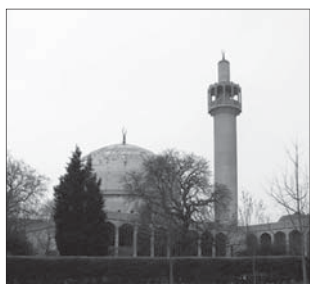
Мавсум шукуҳи

Шу йил 21 июл – 19 август кунлари “Бирлашган Араб Амирликларида Рамазон мавсуми” шиори остида халқаро анжуман ташкил қилинди. Анжуманда Ислом дини асослари ва Қуръон илмлари ҳақида маърузалар тингланди. Шунингдек, тўксон минг рўзадорга мўлжалланган хайрия ифтори ташкил қилинди. 22 августда “Модхеш дунёси” номли болалар истироҳат боғи ишга туширилди. Барча савдо марказлари ва йирик дўконлар байрамона безатилган

ва нархлар ҳам арзонлаштирилган. “Арт тур” сайёҳлик бўлими раҳбари Анна Арутюнова Арабистондаги муҳитни шундай тавсифлайди: “Рамазон ойида, айниқса, бошқа дин вакиллари бу ерда ажойиб туйғуни ҳис этишади. Шаҳарнинг кўркига кўрк қўшилиб, кўчалар файз ва барокатга тўлади, аҳоли янада ҳалим ва хушмуомала бўлади”.

Масжидлар қад кўтаряпти

Францияда масжидлар ўзгача услубда қурилган, кўпчилиги тор ва кичкинадир. Бу диёрда 1924 йили Жазоир ҳукумати ташаббуси билан бунёд этилган тарихий мажмуа

ҳануз энг йирик ва минорали ягона жоме ҳисобланади. Мамлакатдаги масжидлар сони икки мингга яқин бўлиб, уларнинг умумий майдони уч юз минг квадрат метрни ташкил этади. Ҳар бир мусулмонга бир квадрат метрдан озроқ жой тўғри келади.

Францияда Ислом динига эътиқод қилувчилар сони тобора ортаётгани боис масжидларга талаб кучаймоқда. Ислом олами уюшмаси, мусулмон давлатларида фаолият юритаётган жамғарма ва ташкилотлар бирлашиб, янги масжидлар қуриш ва эскиларини таъмирлаб, кенгайтириш ҳаракатига тушишди. Ҳозир мамлакатнинг турли ҳудудларида икки юзта янги масжид қад кўтармоқда.

Саёҳатлар таҳлили

Дунёда мусулмон аҳоли сони ортиб, турмуш даражаси ҳам яхшиланяпти. Американинг “Dinar-Standard” ширкати 2020 йилга бориб дунё сайёҳларининг ярмидан кўпини мусулмонлар ташкил қилишини маълум қилди. Уларнинг кўпи нефт захираларига эга мамлакатларнинг ўзига тўқ аҳолисидир. 2005–2010 йилларда Саудия Арабистони Қироллиги, Эрон Ислом Республикаси, Нигерия, Бирлашган Араб Амирликлари, Индонезия ва Ма-

лайзия мамлакатлари фуқаролари сайёҳликда юқори кўрсаткичларга эришишди. Биргина Эронда сайёҳлар сони беш йил мобайнида икки юз саксон фоизга ортган. Шунинг учун ҳам саёҳатчиларни қабул қилаётган давлатлардаги меҳмонхона, дам олиш оромгоҳлари ва сихатгоҳлар мусулмон мижозларга алоҳида эътибор беришяпти. Эмин-эркин ибодат қилишлари учун ҳар бир хонага жойнамоз, Қуръони карим қўйилиши, ҳалол маҳсулотлардан таомлар тортиқ қилиш шулар жумласидандир.

Анқара кўрғазмаси

Туркия пойтахти Анқара шаҳрида 29 июлдан 1 августга қадар ифтор дастурхонлари фотокўрғазмаси ўтказилди. Кўпгина мамлакатлардан келган турли миллат вакиллари ўз-

ларининг ифтор дастурхонларини намойиш қилишди. Тадбирда ҳар бир юртнинг дастурхони ўзгача кўрк ва услубга эга бўлишидан қатъи назар, безашнинг одоби, қоидалари ва маданияти борлиги таъкидланди. Шунингдек, мезбон ва меҳмоннинг ўзини қандай тутиши кераклиги ҳам уқтирилди. “Таҳрир” маданият институти ташкил этган тадбирда Қуръони каримнинг қўлёзма нусхалари ва қирқ бешдан ортиқ миллий урф-одат кўринишлар ҳам кўрғазмага қўйилди.

ИХТ йиғини

Саудия Арабистони қироли Абдуллоҳ ибн Абдулазиз ташаббуси билан Ислом ҳамкорлик ташкилотига аъзо эллик етти давлат раҳбарлари иштирокида ташкилотларнинг навбатдан ташқари йиғилиши ўтказилди. Август ойи охирида Маккаи мукаррамада бўлиб ўтадиган ушбу анжуманда ҳозир араб мамлакатлари, хусусан, Баҳрайн ва Сурияда юз бераётган нохушликларга барҳам бериш-

га асосий эътибор қаратилган. Йиғилиш қатнашчилари мусулмонлар орасида фитнес қўзғалишига йўл қўймаслик энг муҳим ва-зифа эканини таъкидлашди.

Мансурнинг ихтироси

Фаластиннинг Ғазо минтақасида яшовчи Мансур Қассос электр қуввати билан юрадиган автомашина ихтиро қилди. Яшил майдонда секин юрадиган курилмага ўхшаш автоуловни

Қассос олтимиш кун мобайнида турли эҳтиёт қисмлардан йиққан. Ушбу автомашина жуда қулай ва тежамкор. Асосийси, ҳозирги кунда ёқилғи шохобчасида километрлаб чўзилган навбатда туришга эҳтиёж йўқ. Муҳандис келгусида электр қуввати ҳам танқислашиб, нархи ошишини эътиборга олиб, энди куёш нури билан ҳаракатланадиган автоулов ясашни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

Динлараро анжуман

4 август куни Ставропол ўлкаси мусулмон-православ ёшлари бешинчи анжумани бўлиб ўтди. Тадбирда Ставропол губернатори Валерий Зеренков, муфтий Муҳаммад Раҳимов, митрополит Кирилл ва ёшлар уюшмаси аъзолари иштирок этишди. Анъанага айланиб қолган йиғилишда виждон эркинлиги, бағрикенглик ва диндорлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш ҳақида маърузалар тингланди.

4 август куни Ставропол ўлкаси мусулмон-православ ёшлари бешинчи анжумани бўлиб ўтди. Тадбирда Ставропол губернатори Валерий Зеренков, муфтий Муҳаммад Раҳимов, митрополит Кирилл ва ёшлар уюшмаси аъзолари иштирок этишди. Анъанага айланиб қолган йиғилишда виждон эркинлиги, бағрикенглик ва диндорлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш ҳақида маърузалар тингланди.

Баҳрайн кўрғазмаси

Санкт-Петербург давлат эрмитажидида жорий йилнинг 22 июл куни Баҳрайн миллий экспонатлар кўрғазмаси очилди. Кўрғазмада қадимий анжом, безак, лампа ва

турли қадимий топилмалар намойиш этилди. Оммавий ахборот воситалари хабар беришича, бу ашёлар орасида икки минг йиллик тарихга эга бўлганлари ҳам бор. Баҳрайн ерларида ҳукм сурган қадимий Тилос қабиласи вафот этганларни тириклигида ишлатган нарсалари билан бирга дафн этишган. Шу боис намойиш этилган икки юз элликта нодир экспонатнинг кўпи турли қабристонлардан қазиб олинган.

Янги меҳмонхона

Қатар пойтахти Доха шаҳрида янги “Radisson Blu” меҳмонхонаси очилди. Шаҳар марказида, аэропортдан тўрт километр узоқликда жойлашган ушбу бинода беш юз саксон

учта хона бор. Уларнинг ҳар бири юқори тезликдаги интернет тармоғи, битта Куръони карим ва жойнамозлар билан таъминланган. Барча замонавий қулайликларга эга ушбу мажмуада бир кеча-кундуз туриш икки юз ўттиз уч долларга тушади.

Миср тарихига доир

Халқаро маънавий бойликларни сақлаш ташкилотининг Женевадаги қароргоҳида 10–20 июл кунлари Миср Араб Республикаси тарихи ва маданиятига доир манбалар видеотасмаси намойиш этилди. Кўрғазма бир вақтнинг ўзидеда Женева қатори Турин, Франкфурт ва бошқа шаҳарлар томоша залларида ҳам ўтказилгани аҳамиятлидир. Зиёратчилар жозибали томоша кўришиб, мозийга саёҳат қилгандек бўлишди.

Қадимий Мисрнинг эрамиздан олдинги, ҳозирги даврини акс эттирган ушбу ғаройиб томоша кўпчиликка манзур бўлди.

Энг ажойиб бинолар

Осмонулар бинолар бўйича халқаро кенгаш (Council on Tall Buildings and Urban Habitat) ер юзидаги бешта энг пухта ва чирой-

ли қурилган иншоотни аниқлади. Оврупадан Милан шаҳридаги (Италия) олд қисми тўлқинсимон ишланган баландлиги бир юз олтмиш бир метрлик “Palazzo Lombardia” биноти, Америкадан Торонто (Канада) штати Миссиссиппи шаҳарчасидаги “Absolute Towers” мажмуаси, (баландлиги бир юз етмиш тўққиз ярим ва бир

юз эллик саккиз метр бўлиб, букма шаклдаги деворлари туфайли уни “Мерилин Монро” деб ҳам аташади) ёлиб деб топилди. Осиё ва Австралияда эса Сидней шаҳридаги “1 Bligh Street”

иншооти ҳаммани хайратга солди. Томи боғ қилинган бинода ҳавони табиий тозалаб турадиган янгича мослама бор. Бундан ташқари газдан гибрид усулда фойдаланилиб, иситиш ва совутиш тизими кувватни куёшдан олади. Қатар пойтахти Доха шаҳридаги икки юз ўттиз саккаш метрлик цилиндр кўринишидаги “Doha Tower” биноти Яқин Шарқ ва Африканинг энг зўр иншооти деб топилди. Араб миллий кўринишидаги бу қурилма нимаси биландир Барселонадаги “Акбар” бинотини ҳам эслатиб туради. Мутахассислар Абу Зобидани “Bahar Towers” эгизак бинотига алоҳида “Ажойиб” деб номланган совринни ҳадя этишди. Бир юз қирқ беш метрли ушбу иншоот, турган жойида куёш ҳаракатига қараб айланиши боис хоналар электр чироғисиз ёритилади. Халқаро кенгаш юқорида айтиб ўтилган қурилмаларнинг фақатгина баландлиги учун эмас, балки лойиҳага экология, дизайн ва дид билан ижодий ёндашилганига кўра баҳо беришди. Улар сўнгги пайтларда Америка ва Оврупадан кўра Осиё ва Яқин Шарқда бундай бинотлар сонининг ортиб бораётганини таъкидлашди. Жорий йил охиригача бу қитъада баландлиги икки юз метрдан ошадиган иншоотларнинг яна тўқсон олтитаси қурилиб, фойдаланишга топширилиши режалаштирилган.

МАЖБУРЛИКМИ ЁКИ БАҲОНА?

“Мажбурликдан шундай қилдим”, “Мажбурликдан бундай дедим”, каби сўзлар тез-тез қулоққа чалиниб туради. Келинг ўзимизни оқлашга баҳона бўлаётган ушбу сўз ҳақида мулоҳаза юритамиз.

Биринчи ҳолат.

“Эшик тақиллайди.

– Ким бу?

– Мен, ойи, қизингиз...

Ассалому алайкум, яхши ўтирибсизми?

– Ва алайкум ассалом.

Бу вақтда нима қилиб юрибсан, қизим, ўқишда бўлишинг керак-ку?!

– Э, бугун ўқишга бормадим, қайнонамга, куёвизга ҳам ўқишга кетдим дедиму сизни кўришга келдим.

– Уйдагиларга ёлғон гапирдингми?

– Нима қипти, ойи,

уйга бориб келай, деб сўрагим келмайди, доим бир баҳоналар билан рухсат беришмайди. Тўғрироғи, уларга ҳисоб беришни ёқтирмайман, шунинг учун ёлғон гапиршга “мажбур бўлдим”.

Иккинчи ҳолат.

– Ўғирлик қилишга уялмайсанми, ейишга овқатинг, кийишга кийиминг, яшашга бошпананг бор!

– Тўғри, лекин атрофимдагилар, ўртоқларим энг қиммат кийимлар кияди, энг янги русумдаги мошиналар минади. Уларга ҳавасим келади, мени эса ҳеч ким назарга илмаётгандай. Ишлаб топган пулим билан қорнимни тўйдираман, кийинишимга ҳам етади, лекин бу пулга икки дунёда ҳам уларга

ўхшаб яшолмайман. Шунинг учун ўғирлик қилишга “мажбур бўлдим”.

Учинчи ҳолат.

– Нима учун бундай иш билан шуғулланасиз? Ахир, бу – гуноҳи кабира, буни касб қилиб олиш эса ундан ҳам ёмон!

– Эрим иккита ёш болам билан ташлаб кетган. Менда нима гуноҳ. Болаларимни боқишим, боғча, мактабга юборишим, рўзгор қилишим керак.

– Отангиз, акаларингиз бор экан, улар ҳам қараб туришмасди, ёрдам беришарди-ку?!

– Бировдан ёрдам кутишни ёқтирмайман, ғурурим йўл кўймайди, шунинг учун қандай бўлса ҳам ўз кунимни ўзим кўришга “мажбурман”.

Юқоридаги каби ҳолатлар тез-тез учраб туради. Сабаб эса мусулмонларнинг ўз динларини билмасликларида, деб айта оламиз. Алдамчи мажбурликлар келтириб чиқараётган гуноҳлар эса босқичма-босқич ортиб бораверади. “Мажбур бўлдим” дегувчилар олдин, кичик, яъни фақат ўзига зарар келтириши мумкин бўлган гуноҳларни қилади (вазиятдан чиқиб кетиш учун кичик баҳоналар, ҳийлалар ўйлаб топиш каби). Бора-бора ёлғонлар “пухталашиб” боради. Кейинчалик гуноҳ ортидан гуноҳ келаверади.

Шу тарзда шариатимиз бўйича сақланиш лозим бўлган нарсалар – инсон ҳаёти, ақли, шаъни, дини ва мол-мулкига тажовуз қилиш бошланади. Шунча гуноҳларни қилиб бўлиб, энди Аллоҳ омонат берган жонларига нисбатан ҳам жиноят

қилиш “мажбурият”ига навбат келади. Одамнинг ^(у зотга Аллоҳнинг саломи бўлсин) ўғилларидан бири Қобил укасини ўлдириб қўйиб, виждони билан ёлғиз қолади ва марҳумнинг яхши тарафларини эсга олади. Ниҳоят, виждони билан бўлган бу суҳбати “Ҳобилнинг “ўзи ўлдиришга” мажбур қилди, уни огоҳлантирган эдим, ўзидан кўрсин”, деган сўз билан яқун топади.

Худди шу каби ҳар ким гуноҳларини оқлаш учун етарлича баҳона топишга уринади. Уларнинг ёмон амалларини шайтон ўзларига зийнатли қилиб кўрсатиб туради, “жўяли” важлар топишда кўмакчи бўлади.

Ваҳоланки, мажбурман дегувчиларнинг тўқсон фоизи ҳақиқий мажбурилик нима эканини билишмайди. Бу масала фикҳ китобларида кенг баён этилган (*Убайдуллоҳ ибн Масъуд, “Ниҳоя мухтасарул виқоя”*).

Яқинда кўрмаганимга анча бўлган бир дугонамни учратиб қолдим. У билан тўрт йил бирга ўқиганмиз. Жуда ўзгариб кетган, шундай бачкана кийинган, кўриниши ўзбекчиликка ҳам, мусулмончиликка ҳам тўғри келмайди. Олдин яқин бўлганимиз учун бемалол сўрадим: “Бу нима юриш, сенга нима бўлди?” “Э, нимасини айтасан, – ёзғиргандек гап бошлади у, – турмушга чикдим, эримга шундай кийинишим ёқар экан, мени шунга мажбур қиляпти...” Ичимдага қайғуни билдирмай маънос жиламайдим. Эрингга ёқадими ёки ўзинггами? “Шу кийимни киймасанг, кўчага чикмайсан” ёки “мана шуни кийиб тезда кўчага чик” деб

мажбурладими? “Киймасанг, оёқларингни синдираман, жонингни оламан”, деб таҳдид қилдими? Ўзингга ёқмайдиган масалаларда эрингга умуман итоат этмай, нафсингга хуш келадиганларида унга итоатни ўйлаб қолдингми?

Баъзилар китоб ўқишга вақтим йўқ деб баҳона қилади.

Чора: Ҳам диний, ҳам дунёвий тарафдан тақиқланган китобларни топиб, ўқишни эпланганлар, ножоиз нарсаларни интернет орқали бўлса ҳам томоша қилаётганлар қанча. Дунё ва охирагимиз учун фойдали бўлган биргина Китобни топиб ўқишга шунчалар ожизмисиз?

Бундай саволларни бераверсак, ҳеч тугамайди. Яхшиси, ҳаммамиз ўзимизни тафтиш қилайлик. Бир гуноҳни қилишга мажбур бўлаётганимизда, бу мажбурият ҳақиқийми ёки йўқ, яхшилаб ўрганайлик, шариат ҳукмларига солиштириб, Аллоҳ ва Расули ^(у зотга Аллоҳнинг саломи ва саломи бўлсин) нимани буюрган бўлса, шуни бажарайлик. Қийин бўлиб туюлса ҳам, тўғри ишни қилайлик, иншааллоҳ, охири яхшилик билан тугайди.

Сурайё МУРОДЖОН қизи,

“Ҳадичаи Кубро” Ислам ўрта-махсус билим юрти мударрисаси

Сафар БАРНОЕВ

Сафар Барноев – таниқли болалар шоири, 1938 йили Бухорода тузилган. ТошДУнинг журналистика факултетини битириб, ёшлар матбуоти тахририятларида, Ўзбекистон ёзувчилари уюшмасида, Халқ таълими вазирлигида самарали хизмат қилди. 1995 йилдан умрининг охиригача (2007) “Гулхан” журнали бош муҳаррири вазифасида ишлади.

Қатор шеърий тўпламлари нашр этилган. “Шуҳрат” медали, Фафур Ғулом номидаги адабиёт мукофоти билан сийланган. Қўйида шоир шеърларидан намуналар ўқийсиз.

БУЮРСИН

Юртим деса ким, юлдузи осмонга буюрсин,
 Мен сенга фидо, дегувчи ўғлонга буюрсин.
 Дил-дилга яқин бўлди, каранг, тилда ғубор йўқ.
 Дўст бўлса агар, йўллари бўстонга буюрсин.
 Дунё биладир, неча буюкларга
 Ватан бу, зурёдлари биз, олиму деҳқонга буюрсин.
 Турон эли шавкати тарихдан аёндир,
 Тарихни таниб турувчи Посбонга буюрсин.
 Биз бирла нафас олувчи кўп рўйи заминда,
 Гар хушламаса, топгани шайтонга буюрсин.
 Эй шонли элим қадри баланд, қадди баландим.
 Озод бу Ватан мадҳи дostonга буюрсин!

Илтижо қилдим мен бўлмай шарманда,
 Улуғлар уйғонди обод Ватанда,
 Яхшилик уруғи унсин ҳар танда,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

Қай юртда бўлмайин мен юрдим тетик,
 Ватан – муқаддасдир, Юракда битик,
 Аллоҳ тоатида бош бўлсин эгик,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

Номардга дуч келсам, ўчмади ўчим,
 Сотқинга дуч келсам, ёнди бу ичим,
 Мени тарк этмади, ростлик қиличим,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

Элим деб ёнмоқлик шарафдир менга,
 Мехридан қонмоқлик шарафдир менга,
 Яйраб уйғонмоқлик шарафдир менга,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

Неча гувоҳ бўлдим, неки кўрдим, бас,
 Фақат яхшиларга мен қўйдим ҳавас
 Бизга мерос бўлган Ватан муқаддас,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

ИБОДАТ

Бир куни мен битта кўчат ўтказдим,
 Қишлоғим йўлида ариқ ўтказдим,
 Чўкиб бораётган дўстим қутқаздим
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

Доим йўқлаб турдик етим-есирни,
 Тинчитдим жанжални, ола-гасирни,
 Кўзин очиб қўйдим гумроҳ, басирнинг,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

Ғаюрларга дедим: Ошма ҳаддингдан,
 Кўнглингни пок қилгин, аканг қаддингдан...
 Эл бўлгин, қайтгин-ей феъли-баъдингдан,
 Кексалар дедилар: бу ҳам ибодат.

БОЛАМ СЕНИ...

Болам, сени ойим дедим, юлдузим дедим,
 Қуёш билан чиқиб келган кундузим дедим.
 Кетар бўлсам ортда қолар чин сўзим дедим,
 Дедим, дедим, юрагимда завким жўшган дам.
 Энди сен ҳам ўзлигингни англагин, болам!
 Мустақилман деган бир сўз қалбингда ёнсин,
 Томирингда мудраб ётган қонлар уйғонсин.
 Жўмарддигинг олам билсин, меҳринга қонсин,
 Чақин бўлсанг чақнаб тургин, руҳ оловлансин,
 Энди чақин кўзлигингни англагин, болам.,

Юлдуз тўла осмонларинг бошингда бўлсин,
 Бўлмаган иш энди сенинг ёшингда бўлсин.
 Мард бўл дедим,
 Мардона бўл, бўл собит кадам,
 Қишмас энди, ёзлигингни англаггин, болам.
 Боболарни ёдлаш савоб, умр ўтади,
 Издош бўлсанг, излар сени бошлаб кетади.
 Муродига ким етмайди, кимлар етади,
 Ахир сенинг тарихингни қай зот битади.
 Бўз йигит бўл, бўзлигингни англаггин, болам,
 Ҳар сония кимга шодлик,
 Кимга ғам бўлар.
 Ким элим деб яшар экан, мустаҳкам бўлар.
 Садоқат ҳам,
 Содиклик ҳам ушбу дам бўлар,
 Қутлуғ кадам – излигингни англаггин, болам.

САМАРҚАНД БИЛАН ҚУЁШ

Самарқанд билан қуёш
 Азалий ошна экан.
 Бир-бирини кўрмаса,
 Меҳрига ташна экан.
 Қуёш тонгда чиқаркан,
 Самарқандни сўроқлаб.
 Самарқанд ҳам тураркан
 Бобо қуёшни йўқлаб.
 Самарқанд кучоғида
 Бошланса нур ўйини,
 Самарқанддай қуёш ҳам
 Кетар экан суюниб.
 Дер эканлар одамлар:
 “Самарқанд – қуёш шахри,
 “Самарқанд”, дейиш билан
 Очилиб кетар баҳринг”.
 Қуёш, шаҳар дўст экан,
 Йиллар ўтаркан оқиб,
 Бир-бирин жамолига
 Тўймас эканлар боқиб.
 Самарқанд деса, қуёш
 Нур сандиғин очаркан,
 “Мен билган жаннат шу”, деб
 Меҳр нурын сочаркан.
 Самарқанд билан Қуёш
 Азалий ошна экан.
 Бир дам кўришолмаса,
 Меҳрига ташна экан.

БОЛАЛАРНИНГ ОВОЗИ

Болаларнинг овози –
 Менинг овозим, созим.
 Болаларнинг овози –
 Менинг баҳорим, ёзим.
 Болаларнинг овози –
 Остонам бутунлиги.
 Деворимнинг пардози
 Борлигим, устунлигим.
 Болаларнинг овози –
 Чалинмаса қулоққа,
 Онам ҳам бўлмас рози,
 Қуриб колгум булоқдай.
 Шовулламас боғ-далам,
 Кўкда чақилмас чакин.
 Кўкда ёришмас олам,
 Қанча бўлмасин яқин.
 Болаларнинг овози –
 Томирларимга туташ.
 Шовқини, эрка, нози
 Бағримни қилган оташ.
 Болаларнинг овози –
 Соябон баргларимдир,
 Борман деб қулоч ёзиб
 Қурдирган арklarимдир.
 Шунданми, менинг наслим
 Тез кўзга ташланади.
 Ватанни севиш асли
 Боладан бошланади.

Гулбахор АБДУЛЛОҲ

БОРАМАН

Имкон бер, узилай қарзлардан
 Қутулай ғавғолар, дардлардан.
 Лутфинг-ла кўмилиб фарзларга,
 Суннатни суйдириб бораман.

Ўзимни ахтариб ўзимдан,
 Кўролсам қатра нур юзимда.
 Жолалар тинмайин кўзимдан –
 Гуноҳим куйдириб бораман.

Енголмай қийналдим лаъинни –
 Кўрмадим унингдек хоинни.
 Қай бир кун ўлмоғим тайин-ку!?.
 Нафсни бўйсундириб бораман.

“Ўзингдан келгандим, Ўзингга”,
 Кирсам ҳар буйруғинг, сўзингга.
 Қайтмоғим ҳақ эрур изимга –
 Қалбимни кўндириб бораман.

Бўлолма Жаннатнинг райҳони,
 Очилса, Жаннатинг Раййони!..
 Рўзадор, тавбакор дилим-ла
 Кибрни ўлдириб бораман.

Орзую армонни боғлатиб,
 Шум нафсни тавбада доғлатиб,
 Ҳавои нафсимни йиғлатиб,
 Кўнглимни кулдириб бораман.

Ҳеч вақо йўқ эрур қўлимда,
 Имону калима тилимда.
 Фитналар ин қурган дилимга
 МУҲАББАТ тўлдириб бораман...

НАВОЙНИ АНГЛАШ УЧУН

Қуръон ва ҳадис мавзуларининг адабий ижодга таъсирини ўрганиш фақат мумтоз адабиётимизнинг бизга мавҳум қирраларини ойдинлаштириб беради. Чунки кўплаб қалам аҳли ижодига Қуръон оятлари ва ҳадиси шарифларнинг таъсири катта.

Қуръон мавзулари Исломи динини қабул этган халқлар адабиётига сингиб, уларнинг урф-одатига узвий боғланди. Шоирлар султони Навоий бобомиз ижоди бу борада етакчи ўринларда туради. У зот асарлари илохий манбалардан озикланди. Шоирнинг “Сирожул муслимийн”, “Арбаин”, “Тарихи анбиё” ва “Ҳукамо” каби асарлари эса тўласича иломий мавзуларга йўналтирилган. Қуйида Навоий қаламига мансуб сатрлар ҳамда уларга асос бўлган оят ва ҳадислардан мисоллар келтирамиз.

“(Эй, Муҳаммад!) **Айтинг: “У Аллоҳ ягонадир. Аллоҳ Самад (эҳтиёжсиз, ҳожатбарор)дир. У туғмаган ва туғилмаган ҳам. Шунингдек, Унинг ҳеч бир тенги йўқдир”**(Ихлос, 1–4).

*Бирлик эди-ю адади йўқ эди,
Бирдин ўзга аҳади йўқ эди.*

“**Осмонлар, Ер ва Улар ўртасидаги борлиқ устидан ҳукмронлик фақатгина Аллоҳга тегишлидир. Хоҳлаган нарсасини яратади, Аллоҳ ҳар нарсага қодирдир”** (Моид, 17).

*Эй қилибон қаҳр ила лутфинг шиор,
Борни йўқ айламаку йўқни бор.
Йўқ эдилар ҳар неки бор айладинг,
Фаҳму хирад бориға ёр айладинг.*

“**Ана, энди бугун, динингизни камолига етказдим, неъматимни тамомила бердим ва сизлар учун Иломни дин бўлишига рози бўлдим”** (Моид, 3).

*Хатм анга ойини рисолат тамом,
Дин анинг исломию бас, вассалом.*

Манбаларда айтилишича, жами 124 минг пайғамбар ўтган. Уларнинг биринчиси Одам (зотга Аллоҳнинг салом бўлсин) бўлса, сўнггиси Муҳаммад пайғамбаримиздирлар (зотга Аллоҳнинг салом бўлсин). Шу билан пайғамбарлик ниҳоясига етган, қиёматгача бошқа пайғамбар келмайди. Шунингдек, бир қанча динлар бўлган. Уларнинг энг охиргиси Исломи динидир. Энди қиёматгача ушбу дин боқий қолиб, ундан бошқа дин келмайди. Навоий ҳазратлари ушбу маълумотларни юқоридаги мисралар орқали ихчам шаклда баён этган.

“**...Аллоҳнинг изни билан ўликларни тирилтираман ҳамда сизларнинг еяётган ва захирада сақлаётган нарсаларингизни айтиб бераман...**” (Оли Имрон, 49).

*Тиргузиб ўлганни каломи фасих,
Ўзига жон бахш лақаб деб Масих.
Қилгали амвотни ихё насим,
Фои этиб анфоси Масихо насим.*

Барча пайғамбарларга мўъжиза берилган. Улар хидоят йўлига чорлаганида қавмлари мўъжиза талаб қилишган. Исо (зотга Аллоҳнинг салом бўлсин) Аллоҳнинг изни билан ўликларни тирилтирар, ҳар қандай касални силаб даволарди. Шунинг учун у зот “Масихо насим” – “енгил силовчи” номи билан зикр қилинади.

Ҳадисларда олимлар пайғамбарларнинг меросхўри экани, уларни ҳурмат қилганлар пайғамбарларни ҳурмат қилгандек ажрга эга бўлишлари айтилган. Навоий шеъриятида айнан шу каби маълумотларни учратамиз:

*Бировким, қилса олимларга таъзим,
Қилур гўёки пайғамбарга таъзим.*

Шунингдек, ҳадисларда бешиқдан то қабргача илм излаш кераклиги айтилган. Ёшлиқда олинган илм тошга ўйилган нақш кабидир:

*Йигитликда йиг илмнинг махзани,
Қарилик чоғи харж қилгил ани.*

Ушбу мисолларга таянган ҳолда айтамыз: Навоий асарларини тўла ва тўғри тушуниш учун оят ва ҳадислардан, албатта, хабардор бўлиш керак деган хулосага келинади.

Эркин ҚУДРАТОВ,

*Мир Араб Исломи ўрта-махсус
билим юрти мударриси*

Уста Мирсобит ўғлига бир хил ўлчамли тахтачалар тайёрлашни буюриб, кимгадир шошилиб кўнғирок қилди. Ниманидир таъмирлаш, бўяш учун зарур бўлган нарсалар ҳақида сўраган эди, гўшакдан жавоб бўлди:

– Неча марта айтай, уста ака? Яшил рангда! Айнан шу рангдаги соябон танланди, рухсат берилди, дедим-ку!

– Раҳмат, раҳмат, барака топинг, – дея телефонни ўчираркан, Мирсобит ака хайрон бўлди: биров билан адаштира-яптимикин, мен бу ҳақда олдин кўнғирок қилмовдим шекилли?

Уста ўғлини чақириб, бир боғлам пул узатди:

Энг сифатли, тоза яшил рангли бўёк ва бекатлар устани ёпиш учун шу рангдаги зарур буюмлардан олиб кел.

Адажон, бунча тез? Буюртмачи катталарданми, а?

Ҳа, ўғлим, у жуда улуғ зот. Айтилганларни зудлик билан топ, ўғлим...

Ўғил бозордан тез қайтди. Яшил пластмассали ёпқич махсус буюртма билан тайёрланар экан, унга пул етмай қолибди.

Ота яна икки боғлам пул чиқарди. Шундан сўнг унинг барча айтганлари кечгача муҳайё бўлди. Ҳаммаси тайёр бўлганини кўриб, отанинг кўнгли жойига тушди ва ўғлига:

Бир оз дамнингни ол, иш кийимларингни тайёрлаб қўй. Ярим кечада уйғотаман. Укангни ҳам ёрдамга олиб кетамиз. Кечаси билан ишлаймиз, – деди.

Уста оромкурсига ёнбошлаганича бу ишларга ундаган ўша мавъиза ҳақида ўйлади. Сал ҳушёрроқ бўлганида-ку, бу ишларни илгарироқ ҳам қилса бўларди. Бироқ бу сафар масжид имоми туртки берди.

Жума намози мавъизасида имом ҳалол йўл билан топилган мол-мулкдан Ҳақ йўлида эл-юрт учун холис, миннатсиз хайрли ишлар қилиш лозимлиги, ундан бу дунёда инсонлар баҳра олса, савоби қиёматгача шу одамга етиб туришини тунтирган эди.

Мавъизани тинглар экан, устанинг бадани жимирлади, негадир ўзидан-ўзи хи-жолат торта бошлади. Кўз ол-

ЕТТИНЧИ БЕКАТ

дига ишхонаси ёнидаги “Лолзор” бекати келди. Зеро, бу ерда ўтиргичлар тахтаси йўқлигидан қариялар, хаста кишилар бетон йўлакда тик туриб, автобус кутишга мажбур бўлаётганларига уста ҳам неча бор гувоҳ бўлган. “Шу бекатни таъмирлаб қўйсақ ёмон бўлмас экан”, деган фикр ҳаёлидан ҳам ўтганди. Аммо кунлик югур-югурлар билан бўлиб, эсидан чиқиб кетибди...

Мирсобит устанинг ўн беш йил олдин кичик бир чархи бор эди, холос.

Мустақиллик туфайли ҳунари борга кенг йўл очилди. Шу боис бугунги кунда тажрибали тадбиркорга айланди. Энди унинг замонавий ускуналар билан жиҳозланган устахонаси, фарзандлари ва маҳалла болалари орасида умидли шогирдлари бор. “Жигули”сини яқинда “Нексия”га алмаштирди. Оиласи тинч, уй-жойларида камчилик йўқ.

Бугун эса уста Мирсобит имом-хатиб ўғитига амал қилиб, тўкис ҳаёт шукронасига фарзандлари билан кечаси ишлаб, муборак ҳайит тонги отишига ҳамшаҳарларига ажойиб туҳфа ҳозирламоқчи...

У ана шундай ширин хаёллар билан уйкуга кетди. Уста уйғонганида соат миллари тунги ўн иккени кўрсатарди. У шошилганича ўрнидан туриб, ўғилларини чақирди. Буюртма берилган юк машинаси аллақачон келиб, кутиб турган экан. Унга чиқишиб, “Лолзор” бекатига етиб келишди.

Аммо не кўз билан кўришсин, бекатдаги ўриндиқлар таъмирланган, резина ёпқичи ҳам янгиланган эди.

Бу савобталаб биродарларидан бирининг иши эканини дарҳол фаҳмлади.

Ота-бола усталар кейинги бекатга етиб келишди. Аммо буниси ҳам худди олдингисидек таъмирланган эди. Улар навбатдагисига шошилишди...

Хуллас, даҳадаги кетма-кет олти бекат тўла таъмирланиб, йўловчиларнинг ҳаваси келадиган даражага келтирилган эди.

Буни беминнат хизмат деса бўлади, – пичирлади уста, – мен нодон ниятимни ноғора қоқиб, ҳаммага довруқ қилдим, мана оқибати. Аслида, пулини нақд бериб, ҳеч кимга овоза қилмай, бошқа уста ёлласам ҳам бўларкан.

Ниҳоят, улар охириги – еттинчи бекатга ҳам етиб келишди. Хайрият, бекат таъмирталаб экан! Уста хонадони – ота-болалар энг шимариб, ишга киришди. Ниҳоят, бу бекат ҳам рисоладагидек бўлди. Усталар эркин нафас олганларича дастгоҳларини йиғиштиришди. Бир оздан сўнг бомдод азони эшитилди.

Рауф Раҳим БАХМАЛИЙ

Америка Қўшма Штатлари пойтахти Вашингтон шаҳрида жойлашган миллий Конгресс кутубхонаси дунёдаги энг катта ва қадимий кутубхоналардан биридир.

Кутубхонага 1800 йил 24 апрел куни АҚШ президенти Жон Адамс пойтахтни Филадельфиядан Вашингтонга кўчириш ҳақида фармон берган куни асос солинган. Кўпгина ноёб китобларни харид қилиш ҳамда уларни сақлаш учун ўша пайт беш минг доллар ажратилган. Фақат президент, вице-президент, сенат аъзолари ва қуйипалата вакилларигина фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлгани учун ҳам “конгресс кутубхонаси” деб номланган.

Кутубхона хазинасида етти юз қирк китоб ва Лондондан сотиб олинган Американинг уч дона жуғрофий харитаси бор эди. Американинг кейинги президенти Томас Жефферсон 1801 йилда кутубхона хазинасини анча бойитди. Лекин 1812–1816 йиллардаги Америка – Англия урушида кутубхона ёнғинга учради ва кўпгина нодир қўлёзмалар ёниб кетди. Шундан сўнг мамлакат экс-президенти Мэдисонга машҳур кутубхоначи Жефферсондан таклиф тушди. У ўз хонадонидан йиққан турли тиллардаги олти минг тўрт юз саксон еттита китобни йигирма уч минг тўққиз юз қирқ долларга конгрессга сотди. Шу боис кутубхона “Жефферсон” номи билан ҳам танилган. 1851 йили кутубхонада яна ёнғин чиқиб, хазинанинг учдан икки қисми, яъни эллик беш минг китоб қуйиб кетди. Бир йилдан сўнг унинг тиклаш учун давлат бюджетидан бир юз олти минг саккиз

КОНГРЕСС КУТУБХОНАСИ

минг етти юз доллар ажратилди. Маблагнинг асосий қисми кутубхона биноси қурилиши ва таъмирланишига сарфланди.

Таъмирдан кейин кутубхонага вазирлар, олимлар, ёзувчилар ва журналистлар ҳам киришларига рухсат берилди. 1870 йилдан бошлаб кутубхона директори Эйнсуорт Рэнд Споффорд қайси мавзуда бўлишидан қатъи назар, Америкада чоп этилган ҳар бир нашрдан битта нусхани мунтазам хазинага қўшишга киришди. Бундан ташқари мамлакат аҳолиси томонидан беғараз топширилган китоб, адабиёт ва турли ҳужжат намуналари қўшиб борилди.

1899–1939 йилларда кутубхонага раҳбарлик қилган Герберт Патнем китобларни янги-

ча услубда таснифлаб чиқди. У раҳбарлигининг сўнгги йилларида Конгресс кутубхонасининг “Жон Адамс” номи иккинчи шўъбасини очди. Томас Жефферсоннинг “Билим саройи” яқинида жойлашган ушбу бино қурилишига олти миллион беш юз минг доллар сарфланган.

1907 йили Конгресс кутубхонаси красноярсклик савдогар ва кутубхоначи Г.Юдиннинг китоб хазинасини харид қилди. Бу хазинада рус халқи тарихига доир саксон бир минг дона қизиқарли китоб ва журнал бор эди. Ҳозир хазинада уч юз мингдан ортиқ русча нашр бор.

1930 йилга келиб кутубхона Америка бюджетидан қопланувчи асосий ташкилотлардан бирига айланди. Хазинада ҳуқуқ, тарих, филология, сиёсат, табиий ва техника фанлари, библиография ва бошқа мавзуларда китоблар бор. Тиббиёт ва кишлок хўжалигига доир китоблар махсус миллий кутубхоналарда сақлангани боис бу ерда тўпланмаган.

Бу даргоҳда беш минг беш юзта ҳарф териш йўли билан чиқарилган илк китоблар, уч юз ўттиз минг хитой халқ асари, тўрт юз эллик минг япон адабиёти ва Американинг олти минг камёб тўпланмалари бор.

2000 йилга келиб кутубхонанинг узунлиги саккиз юз эллик километрга чўзилган жовонларида бир юз ўттиз миллион китоб, журнал, газета тўпланди.

Кутубхона учта асосий бинодан иборат бўлиб, унда бир-бирига ўтадиган ер ости йўллари бор. Хавфсизликни сақлаш ходимлари назоратидан ўтса бас, китобхон хоҳлаган бинода юриши мумкин. 1. Фёстси кўчасида жойлашган Томас Жефферсон биноси 1897 йили очилган. 2. Секондси кўчасидаги Жон Адамс биноси 1939 йил фойдаланишга топширилган. 3. Фёстси кўчасида жойлашган Жеймс Мэдисон биноси 1971–1976 йиллари қурилган.

Конгресс кутубхонаси бир минг тўрт юз олтимиш ўриндикли ўн саккизта ўқиш залига эга. Ўқувчилар у ерда сақланаётган китобларни “Миллий рўйхат” номли каталог орқали топишлари жуда қулай ва осондир. Кутубхонанинг уч минг олти юз йигирма тўрт нафар ишчиси йилига бир миллион етти юз эллик минг нафар фойдаланувчига хизмат кўрсатади. 1987 йилдан ҳозирги кунгача Жеймс Хедли Биллингстон раҳбарлик қилаётган мажмуада сақланаётган адабиётлар сони бир юз қирк тўрт миллион беш юз олтимиш икки минг икки юз ўттиз учтадир. Конгресс кутубхонаси харажатлари учун йилига олти юз қирк олти миллион етти юз олтимиш бир минг доллар маблағ сарфланади.

Кутубхона хазинасидаги нодир асарлардан чет эллик китобхонлар ҳам <http://www.loc.gov/> интернет саҳифаси орқали фойдаланишлари мумкин.

“Абодила” сўзи “Абдуллоҳ” исмининг кўплик шаклидир. Ибн Салоҳга кўра, “Абдуллоҳ” исмли саҳобалар сони икки юз йигирмага, Ибн Фатҳунга кўра, уч юзга яқин. “Абдуллоҳ” исмли саҳобаларнинг барчаси “абодила” дейилади, аммо фикҳ ва мусталаҳул ҳадис илмида бу истилоҳ Қурайш қавмидан бўлган машҳур тўрт саҳобий – Абдуллоҳ ибн Умар, Абдуллоҳ ибн Аббос, Абдуллоҳ ибн Амр ибн Ос ва Абдуллоҳ ибн Зубайрга ^(Аллоҳ улардан рози бўлсин) нисбатан ишлатилади. Бу зотлар бошқа саҳобаларга нисбатан ёш эса-да, илм-маърифати юксак бўлгани боис одамлар улар хузурига

АБОДИЛА КИМЛАР?

тез-тез келиб, турли савол ва фатволар сўраб туришган. Улар фақат ибодат ва тақволари билан эмас, ҳар хил масалаларга топган ечимлари билан ҳам шуҳрат қозонишган. Фикҳда “бу абодиланинг сўзи”, дейилса, шу тўрт саҳобий назарда тутилади.

Машҳур саҳоба Абдуллоҳ ибн Масъуд ^(Аллоҳ улардан рози бўлсин) Қуръони карим тиловати ва тафсири, ҳадис ва фикҳ соҳасида жуда кенг қамровли илм соҳиби бўлишига қарамай, абодила қаторига қўшилмаган. Аҳмад ибн Ҳанбалдан “Абодила кимлар?” деб сўралганида, у юқорида айтилган тўрт саҳобани санаган. Сўнг “Абдуллоҳ ибн Масъуд абодила ҳисобланмайдими?” деб сўрашганида, Имом Аҳмад: “Ибн Масъуд абодиладан эмас”, деб жавоб берган. Байҳақий “абодила” истилоҳи Абдуллоҳ ибн Масъуд даврида қўлланилмаганини таъкидлайди.

Китобларда “уч абодила” истилоҳи ҳам учрайди. Бу ҳолда юқорида айтилган саҳобалардан Абдуллоҳ ибн Зубайр тушириб қолдирилади. Айрим уламолар Абдуллоҳ ибн Масъудни ҳам абодила қаторида санагани учун баъзи китобларда: “Уч абодила ва Абдуллоҳ ибн Зубайрнинг қавли”, деб келтирилади. Жавҳарийнинг машҳур “ас-Сихоҳ” номли асарида Абдуллоҳ ибн Зубайр ўрнига Абдуллоҳ ибн Масъуд абодила сафига қўшилган. Ибн Ҳумом “Фатҳулқодийр”да келтиришича, ҳанафийлар Ибн Масъудни абодила қаторида санаганлар.

Хулоса қиладиган бўлсак, “абодила” дейилса, ҳанафий фақиҳлари наздида Абдуллоҳ ибн Масъуд, Абдуллоҳ ибн Аббос ва Абдуллоҳ ибн Умар ^(Аллоҳ улардан рози бўлсин), жумҳур муҳаддислар наздида эса, Абдуллоҳ ибн Аббос, Абдуллоҳ ибн Умар, Абдуллоҳ ибн Амр ва Абдуллоҳ ибн Зубайр ^(Аллоҳ улардан рози бўлсин) тушунилади.

Одилхон ИСМОИЛОВ,

Тошкент шаҳридаги “Шайх Зайниддин”
жоме масжиди имом-хатиби

ХУШБЎЙ ЭКАН

Жобир ибн Самра бундай ҳикоя қилади: Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) билан бомдод намозини ўқидим. Намоздан сўнг улар билан бирга уйларига бордим. Бизни икки болакай қарши олди. Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) уларнинг юзларидан бирма-бир силадилар. Кейин менинг юзимни ҳам силаганларида қўллари хушбўйлигини ҳис қилдим. Гўё қўлларини атторнинг атир халтачасидан чиқаргандек эдилар (*Имом Муслим ривояти*).

ИЛМГА

МУҲАББАТ

Зайд ибн Собит ўн бир ёшидаёқ ўн еттита сурани ёд олган, тафсилотлари билан ўрганган эди. Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) Мадинага келганларида ҳузурларига Зайдни олиб киришди.

Ансорийлар: “Ё Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин), бу бола сизга нозил бўлган суралардан ўн еттитасини ёд олган”, деб айтдилар.

Зайд Қуръон тиловат қилди. Унинг ширали овоз ва тартил билан (дона-дона қилиб) ўқиши Пайғамбаримизни (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) ҳайратлантирди.

Кунларнинг бирида Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин): “Эй Зайд, сурёний тилини ҳам биласанми?” дедилар. Зайд эса у зотга: “Уни албатта ўрганаман,

котиб қилиб олдилар. Кейинчалик ҳазрат Абу Бақр (Аллоҳ ундан рози бўлсин) халифалиги замонида Зайд Мусҳафни жам қилиш ишларига масъул бўлди.

ҚУТЛУҒ ДУО

Абу Мусъаб бундай ҳикоя қилади: Бир куни мен: “Ё Расулуллоҳ, Аллоҳдан жаннатда сиз билан бирга бўлишимни сўраб дуо қилинг, дедим. Шунда Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин): “Буни сенга ким ўргатди?” деб сўрадилар. Мен эса: “Ҳеч ким”, деб жавоб бердим. Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин): “Шундай дуо қиламан”, деб айтдилар ва кетаётганимда: “Саждани (яъни, нафл намоз ўқишни) кўпайтириш билан менга ёрдам бергин”, деб таъкидладилар (*Имом Бухорий ривояти*).

Юлдуз АСҚАР қизи
тайёрлади.

ё Расулуллоҳ”, деб жавоб берди. Бир ойдан оз муддатда шу тилда гаплашадиган бўлди.

Расулуллоҳ (у зотга Аллоҳнинг салоти ва саломи бўлсин) Зайдни қобилиятли, илмга муҳаббатли ва заковатли бўлгани учун Қуръонни кўчиришда ўзларига

МУҲТАРАМ ЮРТДОШЛАР!

Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг нашрлари – «Хидоят» журнали ва «Ислом нури» газетасига, уларнинг қорақалпоқча иловаларига 2013 йил учун обуна давам этмоқда. Республикаимизнинг барча алоқа бўлимларида ва жойлардаги масжидларда обуна бўлишингиз мумкин. Обуна учун тўлов пластик карточкалардан терминал орқали ҳам қабул қилинади.

Нашр кўрсаткичлари:

«Хидоят» – 1034, 1051

«Ислом нури» – 195

Қорақалпоқча иловалар – 1035

